Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

ОГРЕНИЧ ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит»

2026

Запоріжжя

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

Ю. О. Огренич

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит»

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол

Запоріжжя
2026

УДК 336.221.4(076.5)
О-393

Огренич Ю. О. Податкова система : методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2026. 110 с.

Методичні рекомендації до самостійної роботи підготовлені відповідно до силабусу навчальної дисципліни «Податкова система».

Подано зміст питань з кожної теми, які винесені на самостійне опрацювання, наведено перелік ключових термінів і понять, які необхідно засвоїти, методичні вказівки до вивчення окремих питань та поради до виконання завдань, питання для самоконтролю, завдання з кожної теми, які призначені для самостійного виконання. Визначення основних термінів і понять навчальної дисципліни розкрито у термінологічному словнику.

У виданні висвітлено питання щодо принципів побудови податкової системи, здійснення обліку юридичних і фізичних осіб, визначення пільг податку на додану вартість; визначено порядок нарахування і сплати податку за окремими підакцизними товарами; зазначено механізм оподаткування митом товарів при переміщенні через митний кордон, специфіку функціонування неприбуткових організацій. Також охарактеризовано специфіку оподаткування операцій та доходів податком на доходи фізичних осіб, відображено послідовність подання декларації та строки сплати рентної плати, оподаткування платою за землю, механізм нарахування, сплати та подання звітності платниками єдиного податку.

Для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит».

Рецензент

В. М. Гельман, доктор економічних наук, професор, декан економічного факультету

Відповідальний за випуск

А. В. Череп, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

ЗМІСТ

ВСТУП 5
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи податкової системи України 7
Тема 1. Сутність та види податків, організація податкової системи 7
Тема 2. Державна податкова служба. Облік платників податку 14
Змістовий модуль 2. Сутність і призначення непрямих податків 23
Тема 3. Податок на додану вартість 23
Тема 4. Акцизний податок 31
Тема 5. Мито 40
Змістовий модуль 3. Сутність і призначення прямих податків 46
Тема 6. Податок на прибуток підприємства 46
Тема 7. Податок на доходи фізичних осіб 53
Змістовий модуль 4. Сутність і призначення рентної плати, екологічного податку, місцевих податків і зборів 63
Тема 8. Рентна плата, екологічний податок 63
Тема 9. Місцеві податки і збори 73
Тема 10. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності 82
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК 93
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА 102
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА 103

ВСТУП

За умов змінності ринкового середовища, нестабільності економічної ситуації саме податки є основним джерелом формування дохідної складової державного і місцевого бюджетів та водночас від своєчасності та стабільності податкових надходжень залежить фінансування видаткової частини бюджету. Крім того, тенденції цифровізації стимулюють впровадження електронних податкових сервісів, що забезпечує налагодження взаємодії між податковою службою та платниками податків, своєчасність подання податкової звітності, декларацій і сплату податків, а також підвищує рівень податкового контролю та відповідальності. Означене підтверджує важливість питання вдосконалення податкової системи, підвищення прозорості податкових надходжень, здійснення контролю за процесом нарахування і сплати податків.

Таким чином, «Податкова система» є однією з основних дисциплін, яка займається вивченням питань щодо здійснення нарахування і сплати існуючих видів податків та зборів, оподаткування юридичних та фізичних осіб, подання податкової звітності та декларацій.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Податкова система» є засвоєння студентами базових знань з питань функціонування системи оподаткування фізичних і юридичних осіб та набуття практичних навичок щодо застосування методів, підходів до розрахунку розміру податкового навантаження підприємств, визначення суми податку за різними їх видами, вироблення умінь оподаткування суб'єктів господарювання.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Податкова система» є:

- опанувати теоретичні основи податкової системи;
- ознайомитися із механізмом функціонування податкової системи, податковим законодавством;
- ознайомитися із закономірностями у сфері податкових відносин держави, схемами оподаткування бізнесу в Україні та країнах світу;
- усвідомити роль та значення податкової системи в процесі економічного розвитку;
- навчитися вільно орієнтуватися у податковому законодавстві й застосовувати отримані знання в практичній діяльності;
- навчитися аналізувати інформацію у фінансовій та податковій звітності в цілях прийняття управлінських рішень щодо податкової оптимізації;
- зрозуміти особливості використання податкових пільг;
- з'ясувати функції контролюючих органів зі сплати податків та зборів до бюджету;
- ознайомитися із діяльністю податкових органів, періодами сплати податкових платежів і подання податкової звітності;
- зрозуміти механізм нарахування та сплати податків і зборів до бюджету;
- набути вміння застосовувати законодавчі та нормативні документи з питань оподаткування суб'єктів господарювання, розраховувати розмір

податкового навантаження за різними видами податків та зборів, визначати шляхи оптимізації податкового навантаження, вирішення фінансових проблем.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Податкова система» здобувачі освіти мають досягти таких програмних результатів і набути компетентностей:

компетентності:

– навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

– здатність проведення досліджень на відповідному рівні;

– розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури;

– здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку;

– здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування;

програмні результати навчання:

– знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем;

– знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування, як на національному, так і міжнародному рівнях;

– ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем;

– володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит» курс «Податкова система» тематично пов'язаний з такими освітніми компонентами: пререквізити – «Фінанси», «Фінанси підприємств»; кореквізити – «Бюджетна система», «Виробнича практика»; постреквізити – «Економічний ризик та його оцінка», «Фінансовий аналіз в фінансових установах».

Після вивчення курсу «Податкова система» студенти повинні оволодіти теоретичними знаннями та практичними навичками стосовно нарахування та сплати податків і зборів до бюджету.

Наведений у навчально-методичному виданні матеріал може бути корисний здобувачам ступеня вищої освіти бакалавра освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ПОДАТКІВ, ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

Мета теми: з'ясувати та охарактеризувати принципи побудови податкової системи; розглянути структуру податкової системи України та визначити її особливості.

Питання для опанування теоретичного матеріалу

1. Принципи побудови податкової системи.
2. Структура податкової системи України: особливості, відмінності від країн Європи.

Основні терміни та поняття

Податки, податкова система, платник податку, об'єкт оподаткування, база оподаткування, ставка податку, порядок обчислення податку, принципи податкової системи, склад і структура податкової системи, контролюючі органи.

Методичні рекомендації

Розкриття першого питання передбачає вивчення принципів побудови податкової системи, які узагальнені А. Смітом та серед яких було виділено: зручності – кожен податок повинен стягуватися у такий час і такий спосіб, які найбільш зручні для платника; визначеності – час сплати податку, спосіб і сума платежу повинні бути з точністю і заздалегідь відомі платнику, і не залежати від суб'єктивних факторів; справедливості – загальність оподаткування і рівномірність його розподілу відповідно до доходів; економії – будь-який податок повинен стягуватися таким чином, щоб із доходів платника вилучалося якомога менше понад те, що надходить до державної скарбниці. Важливо розглянути вихідні принципи побудови податкової системи України, такі як: «загальність оподаткування; рівномірність та зручність сплати; фіскальна достатність; нейтральність оподаткування; економічність оподаткування; рівність усіх платників перед законом; презумпція правомірності рішень платника податку; невідворотність настання відповідальності; єдиний підхід до встановлення податків та зборів; соціальні справедливість; стабільність» [3]. Далі студентам доцільно з'ясувати сутність вищенаведених принципів побудови податкової системи, схожі та відмінні ознаки.

При опрацюванні другого питання слід розглянути структуру податкової системи через її складові (податки, пільги і фінансові санкції, принципи, форми і методи оподаткування, обов'язки і відповідальність). В контексті даного питання студенти мають знати структуру податкової системи України в різні періоди її становлення, а також доцільно виокремити відмінності від податкових систем країн Європи. Крім того, доцільно опрацювати складові

структури податкової системи, а саме: система оподаткування; платники податків; контролюючі органи.

Питання для самоконтролю

1. Вкажіть основні принципи податкової системи відповідно до Податкового кодексу України.
2. Охарактеризуйте принципи податкової системи України.
3. Назвіть принципи побудови податкових систем у країнах Європи.
4. Які принципи податкової системи були запропоновані А. Смітом?
5. Поясніть різницю між такими поняттями: «податкова система», «система оподаткування», «система податків і зборів».
6. Охарактеризуйте структуру податкової системи України.
7. Порівняйте податкову систему України та країн ЄС, наведіть схожі і відмінні риси.
8. Яка головна мета формування системи оподаткування?
9. Наведіть перелік недоліків податкової системи України.
10. Наведіть перелік переваг податкової системи України.

Одноваріантні запитання

Визначити чи правильними є такі твердження (так/ні):

1. Третій етап еволюції оподаткування характеризується визначенням податків основним джерелом доходів бюджету держави.
2. Збір – це обов’язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників податку.
3. Контрольна функція слугує доповненням попередньої і стосується як регулювання виробництва, так і регулювання споживання.
4. Об’єкт оподаткування – юридична або фізична особа, на яку згідно законодавства покладено обов’язок сплачувати податки і збори.
5. Ставка податку – розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування.
6. База оподаткування – фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об’єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов’язання.
7. За способом перекладення податки поділяються на окладні та розкладні.
8. За правовою ознакою податки поділяються на загальнодержавні та місцеві податки та збори.
9. Прямі податки – податки, які визначаються розміром споживання і не залежать від доходу або майна платника, виступають у вигляді надбавки до ціни товару або послуги, і платником яких є кінцевий споживач даного товару або послуги.
10. До місцевих податків належать податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб.

11. Фіскальна достатність – це встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями.

12. Стабільність – це установлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків.

13. Нейтральність оподаткування – це установлення строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками.

14. Економічність оподаткування – установлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Згідно з Податковим кодексом України податок – це:

а) не обов'язковий платіж до відповідного бюджету;

б) обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку;

в) інструмент державного розподілу;

г) правильної відповіді немає.

2. До основних функцій податку належать:

а) фіскальна, регулююча, стимулююча;

б) накопичувальна, розподільна, фіскальна;

в) контрольна, регулююча, фіскальна;

г) всі відповіді правильні.

3. Серед додаткових функцій податку виділяють:

а) фіскальна, регулююча, стимулююча;

б) накопичувальна, розподільна, фіскальна;

в) розподільча, стимулююча, накопичувальна;

г) всі відповіді правильні.

4. Система наукових знань про сутність і природу податків, їх роль та значення для економіки й соціально-політичного розвитку суспільства – це:

а) податковий менеджмент;

б) податкова теорія;

в) податок;

г) правильної відповіді немає.

5. До елементів системи оподаткування належать:

а) порядок обчислення податку;

б) податковий період;

в) строк та порядок сплати податку;

г) всі відповіді правильні.

6. В залежності від методу встановлення існують наступні ставки податку:

а) гранична, відносна;

б) абсолютна, відносна;

в) гранична, абсолютна, відносна;

г) адвалорна, специфічна.

7. В залежності від податкового тиску (тягаря) на платника виокремлюють ставки:

а) базова (основна) ставка;

б) знижена ставка;

в) підвищена ставка;

г) всі відповіді правильні.

8. Побудова податкової системи повинна відповідати таким вимогам:

а) встановлення визначальної бази податкової системи;

б) формування правової основи;

в) формування вихідних принципів;

г) всі відповіді правильні.

9. До основних вимог податкової системи відносять:

а) розподіл податкового тиску повинен бути рівномірним;

б) розподіл податкового тиску повинен сприяти стабілізації економіки і економічному росту;

в) оподаткування повинно бути зрозумілим для платника податків;

г) всі відповіді правильні.

10. Що означає принцип нейтральності оподаткування?

а) зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше, ніж за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки;

б) встановлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоспроможності платника податків;

в) встановлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування;

г) кожна особа зобов’язана сплачувати встановлені законами з питань оподаткування та митної справи податки і збори, платником яких вона визнається.

11. Яким чином визначаються зміст і структура податкової системи?

а) податковим кодексом;

б) податковою політикою;

в) податковими правилами;

г) правильної відповіді немає.

12. До загальнодержавних податків належать:

а) податок на майно;

б) туристичний збір;

в) єдиний податок;

г) екологічний податок.

Завдання для самостійного виконання

1. Заповнити порожні місця в табл. 1.1, вказати характеристику кожного принципу податкової системи України на підставі аналізу відповідної літератури.

Таблиця 1.1 – Принципи податкової системи України та їх характеристика

Принципи податкової системи України	**Характеристика принців податкової системи**
Загальність оподаткування	
Рівномірність та зручність сплати	
Фіскальна достатність	
Нейтральність оподаткування	
Економічність оподаткування	
Рівність усіх платників перед законом	
Презумпція правомірності рішень платника податку	
Невідворотність настання відповідальності	
Єдиний підхід до встановлення податків та зборів	
Соціальні справедливість	
Стабільність	

2. Заповнити табл. 1.2, вказавши складові структури податкової системи України.

Таблиця 1.2 – Структура податкової системи України

Складові структури податкової системи України	**Характеристика складових**
Система оподаткування	
Платники податків	
Контролюючі органи	

3. Заповнити табл. 1.3, порівнявши податкову систему України та однієї з країн Європи, а саме вказавши перелік податків і зборів, переваги та недоліки.

Таблиця 1.3 – Податкова система

Перелік податків та зборів	**України**	**Країна Європи**	**Переваги**	**Недоліки**

4. Проаналізувати пройдений матеріал з теми та створити ментальну карту ідей, які у вас виникли за результатами вивчення курсу за темами: тема 1

– основні елементи податків (об’єкт оподаткування; база оподаткування; податковий період; ставка податку; порядок обчислення податку; порядок і строки сплати податку; податкові пільги) за будь-яким з податків в Україні та країни ЄС; тема 2 – основні принципи податкової системи в Україні та країні ЄС.

В рамках теми 1 необхідно обрати однотипні податки та за допомогою ментальної карти їх порівняти, сформувати пропозиції до вдосконалення обраного виду податку в Україні шляхом впровадження досвіду країни ЄС; за темою 2 необхідно на підставі використання ментальної карти порівняти принципи податкової системи в Україні та країні ЄС, сформувати пропозиції до вдосконалення законодавчої бази в Україні шляхом впровадження досвіду країни ЄС.

Для створення ментальної карти можна скористатися сервісами: MindMap (https://www.mindmup.com/); Wise Mapping (https://www.wisemapping.com/); Coggle (https://coggle.it/); Mindomo (https://www.mindomo.com/); MindMeister (https://www.mindmeister.com/).

5. Побудувати діаграму В’єна за темою Податки. Обрати три різні складові податків (наприклад, прямі податки, непрямі податки, соціальні відрахування) та розмістити їх в колах діаграми. При цьому за основу потрібно обрати складові податків України, в яких таке поєднання можливе. Охарактеризуйте взаємозв’язок між складовими податків, наведіть приклади. Проаналізувати динаміку податкових надходжень до державного і місцевого бюджету, зробити висновки. Діаграму можна виконувати в Canva, використовуючи відповідні шаблони.

6. Проаналізувати динаміку податкових надходжень за 7 областями України на протязі 2 років шляхом використання електронного сервісу Податкова карта України (https://map.tax.gov.ua/main), зробити висновки. Визначити причини зростання або скорочення обсягу податкових надходжень за областями. Сформувати рекомендації до збільшення обсягу податкових надходжень за областями.

7. Проаналізувати динаміку податкових надходжень України на протязі 2 років шляхом використання електронного сервісу Моніторинг податкових надходжень загального фонду держбюджету (https://tax.gov.ua/) та публічні звіти про виконання бюджету. У ходів виконання завдання необхідно: проаналізувати загальний обсяг податкових надходжень, основні податки і збори, динаміку змін, виконання планових показників бюджету; визначити фактори впливу на зміну податкових надходжень; зробити висновки.

8. Заповнити рис. 1.1, визначити сутність кожного елементу податкової системи України на підставі зазначених складових даної системи.

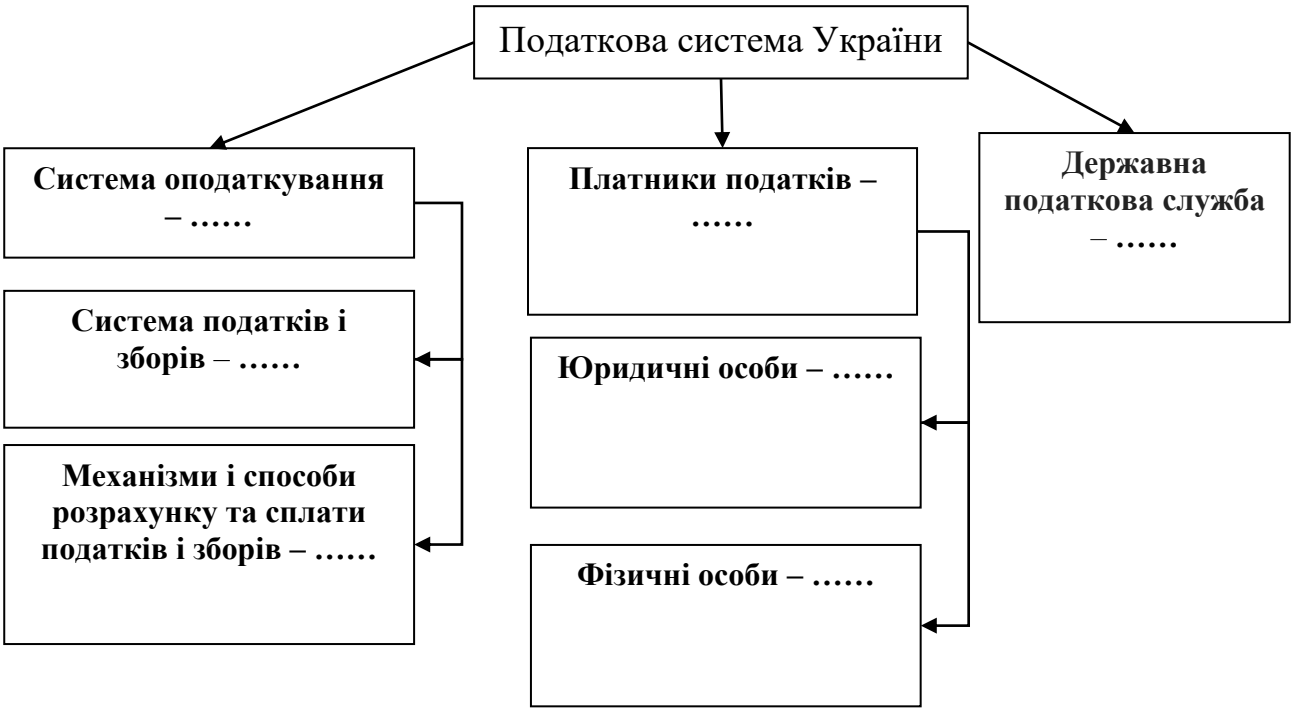

Рисунок 1.1 – Структура податкової системи України

9. Схематично зобразити принципи побудови податкової системи, визначити такі структурні елементи: сутність; переваги; недоліки; практичну значущість.

Методичні рекомендації: слід визначити сутність кожного принципу податкової системи, на підставі використання відповідної літератури, та охарактеризувати відповідні структурні елементи.

ТЕМА 2. ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА. ОБЛІК ПЛАТНИКІВ ПОДАТКУ

Мета теми: з'ясувати порядок обліку юридичних осіб – платників податку; визначити механізм обліку фізичних осіб.

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

1. Облік юридичних осіб – платників податків.
2. Облік фізичних осіб – платників податків.

Основні терміни та поняття

Державна податкова служба, податкові органи, контролюючі органи, права, податкова робота, облік платників податків, Єдиний банк даних про платників податків – юридичних осіб, Державний реєстр фізичних осіб.

Методичні рекомендації

Під час вивчення першого питання студент має визначити особливості обліку юридичних осіб та з'ясувати необхідність проведення даного обліку, адже «облік платників податків ведеться з метою створення умов для здійснення контролюючими органами контролю за правильністю нарахування, своєчасністю і повнотою сплати податків, нарахованих фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи» [3]. Студент повинен звернути увагу на порядок взяття платників податків на облік, який здійснюється «у контролюючих органах за місцезнаходженням юридичних осіб, відокремлених підрозділів юридичних осіб, місцем проживання особи (основне місце обліку), а також за місцем розташування (реєстрації) їх підрозділів, рухомого та нерухомого майна, об'єктів оподаткування або об'єктів, які пов'язані з оподаткуванням або через які провадиться діяльність (неосновне місце обліку)» [3]. Крім того, «контролюючі органи забезпечують достовірність даних про платників податків в Єдиному банку даних про платників податків – юридичних осіб та Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків, реєстрі платників податку на додану вартість, реєстрі неприбуткових організацій та інших реєстрах, що формуються та ведуться контролюючими органами, їх захист від несанкціонованого доступу, оновлення, архівування та відновлення даних» [4].

«Взяття на облік платників податків – юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів здійснюється після їх державної реєстрації чи включення відомостей про них до відповідних державних реєстрів на умовах, що визначаються законодавчими актами України, крім випадків, визначених ПКУ, коли органами реєстрації є контролюючі органи або коли проведення державної реєстрації платника податків у відповідному статусі законодавством не передбачається» [3].

Одночасно в процесі вивчення даного питання необхідно звернути увагу на дії центрального органу виконавчої влади по обліку юридичних осіб, порядок оформлення заяви про взяття на облік платника податків, порядок подання відомостей до державного реєстру, період взяття на облік платників податків.

Також, слід усвідомити, що «юридичним особам та відокремленим підрозділам юридичних осіб не пізніше наступного робочого дня з дня взяття на облік за основним місцем обліку надсилається (видається) довідка про взяття на облік» [3]. Крім того, студенти повинні звернути увагу на особливості взяття на облік представництва нерезидентів, відокремлених підрозділів та на порядок формування Реєстру великих платників податків на відповідний рік з урахуванням існуючих критеріїв.

Друге питання передбачає опрацювання студентом чіткого розуміння необхідності взяття на облік фізичних осіб. Загалом, студент повинен усвідомити, що платники податків та зборів (фізичні особи) реєструються у контролюючих органах шляхом включення відомостей про них до Державного реєстру фізичних осіб. Зокрема, «фізична особа – платник податків незалежно від віку (як резидент, так і нерезидент), для якої раніше не формувалася облікова картка платника податків та яка не включена до Державного реєстру, зобов'язана особисто або через законного представника чи уповноважену особу подати відповідному контролюючому органу облікову картку фізичної особи – платника податків, яка є водночас заявою для реєстрації в Державному реєстрі, та пред'явити документ, що посвідчує особу» [3].

Далі необхідно розглянути особливості встановлення, використання облікової картки платника податків за якими ведеться облік платників у контролюючих органах, а також з'ясувати перелік даних які зазначаються платником в податкових деклараціях, платіжних та фінансових документах. Одночасно, доцільно звернути увагу на те, що документи, що подаються платниками податків для взяття на облік у контролюючих органах, перевіряються у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади. Загалом, студент повинен знати, що дані про взяття на облік фізичним осіб оприлюднюються в інформаційній базі Державного реєстру фізичних осіб, а також усвідомити особливості взяття на облік самозайнятих осіб.

Питання для самоконтролю

1. З якою метою ведеться облік юридичних осіб?
2. Які платники податків підлягають взяттю на облік?
3. Який орган здійснює реєстрацію платників податків?
4. Поясніть призначення центрального органу виконавчої влади за умови реєстрації платників податків.
5. На підставі яких даних здійснюється взяття на облік платників податків та зборів?
6. Поясніть призначення Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб.

7. Охарактеризуйте призначення податкового номеру, за яким ведеться облік платників податків у контролюючих органах.

8. Протягом якого терміну відбувається взяття на облік за основним місцем обліку платників податків?

9. Який документ видається (надсилається) у разі взяття на облік юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів, як платників податків і зборів у контролюючих органах?

10. Що є підставою для взяття на облік відокремленого підрозділу іноземної компанії, організації, у тому числі постійного представництва нерезидента?

11. Поясніть порядок формування Реєстру великих платників податків на відповідний рік.

12. Яким чином ведеться облік платників податків (фізичних осіб) у контролюючих органах?

13. За яких умов особа може відмовитися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків?

14. Для чого перевіряються документи, що подаються платниками податків (фізичними особами) для взяття на облік у контролюючих органах?

15. Назвіть перелік даних, які висвітлюються в інформаційній базі Державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб.

16. Про яких осіб вноситься інформація до Державного реєстру?

17. Яка інформація вноситься до облікової картки фізичної особи – платника податків?

18. Яку міру відповідальності несе фізична особа за недостовірність поданої інформації для реєстрації у Державному реєстрі?

Одноваріантні запитання

Визначити чи правильними є такі твердження (так/ні):

1. З 18 грудня 2018 року Постановою Кабінету Міністрів України № 1200 «Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України» було реорганізовано Державну фіскальну службу.

2. Контрольні функції полягають в обчисленні платником суми податкового зобов'язання, яку він вказує в декларації, та сплаті податку в строки, визначені законодавством.

3. До функцій податкових органів відносять здійснення адміністрування податків, зборів, платежів, у тому числі проводять відповідно до законодавства перевірки та звірки платників податків.

4. Посадові особи контролюючих органів зобов'язані вимагати під час проведення перевірок від керівників та інших посадових осіб підприємств, установ, організацій, а також фізичних осіб – підприємців та фізичних осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, усунення виявлених порушень законодавства.

5. Контролюючі органи мають право оприлюднювати інформацію на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику.

6. За невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків посадові особи контролюючих органів несуть відповідальність згідно із Податковим кодексом України.

7. Суб'єктами податкової роботи в Україні виступають Верховна Рада України, органи виконавчої влади, органи податкової служби.

8. Органи податкової служби – забезпечують дію механізмів справляння податків і податкових платежів.

9. Взяттю на облік або реєстрації у контролюючих органах не підлягають платники податків.

10. Основним законодавчим документом України є Податковий кодекс України прийнятий від 02.12.2010 № 2755-VI.

11. Облік платників податків ведеться з метою створення умов для здійснення контролюючими органами контролю за правильністю нарахування, своєчасністю і повнотою сплати податків, нарахованих фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

12. Взяття на облік платників податків – юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів не здійснюється.

13. Всі фізичні особи – платники податків та зборів реєструються у контролюючих органах шляхом включення відомостей про них до Державного реєстру юридичних осіб – платників податків.

14. Облік платників податків у контролюючих органах ведеться за податковими номерами.

Тестові завдання для самоконтролю

1. В Україні великі платники податків ідентифікуються за критеріями:

а) величини товарообороту;

б) вартості активів та чисельності працюючих;

в) величини сукупного валового доходу, загальної сума сплачених податків, чисельності працюючих;

г) величини сукупного валового доходу або загальної суми сплачених податків.

2. До завдань ДПС України не відноситься:

а) реалізація державної податкової політики та політики у сфері державної митної справи;

б) внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування державної податкової політики;

в) розробка форм податкових декларацій;

г) затвердження ставок податків і зборів.

3. До переліку адміністративних послуг ДПС України відноситься:

а) реєстрація платника єдиного податку, внесення установи (організації) до Реєстру неприбуткових організацій та установ, видача ліцензії на право роздрібної торгівлі алкогольними напоями;

б) реєстрація платника єдиного податку, внесення установи (організації) до Реєстру неприбуткових організацій та установ, видача ліцензії на право роздрібної торгівлі нафтопродуктами;

в) реєстрація платника єдиного податку, внесення установи (організації) до Реєстру прибуткових організацій та установ, видача ліцензії на право роздрібної торгівлі нафтопродуктами;

г) реєстрація платника єдиного податку.

4. Показниками роботи ДПС України є:

а) надходження податків і зборів, динаміка податкового боргу, контрольно-перевірочна діяльність;

б) врегулювання податкових спорів, контрольно-перевірочна діяльність;

в) надходження податків і зборів, динаміка податкового боргу, кількість наданих адміністративних послуг;

г) нарахування податків і зборів, динаміка податкового боргу, кількість наданих адміністративних послуг.

5. Процедуру реєстрації платників податків регламентують:

а) Закон України «Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб-підприємців» із змінами та доповненнями;

б) Цивільний кодекс України із змінами та доповненнями;

в) Господарський кодекс України із змінами та доповненнями;

г) Податковий кодекс України із змінами та доповненнями.

6. Метою проведення реєстрації платників податків у контролюючих органах є:

а) необхідність ведення обліку платників податків;

б) проведення податкового контролю за платниками податків;

в) збір та обробка статистичних даних;

г) додержання міжнародних вимог.

7. На протязі якого терміну беруться на облік у контролюючих органах юридичні особи та їх відокремлені підрозділи за основним місцем обліку?

а) не пізніше трьох робочих днів з дня отримання відомостей від Державної реєстраційної служби України;

б) у день отримання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань контролюючими органами;

в) не пізніше двох робочих днів з дня отримання відомостей від Державної реєстраційної служби України;

г) не пізніше п’яти робочих днів з дня отримання відомостей від Державної реєстраційної служби України.

8. На протязі якого терміну беруться на облік у контролюючих органах фізичні особи-підприємці?

а) не пізніше наступного робочого дня з дня отримання відомостей від Державної реєстраційної служби України;

б) не пізніше трьох робочих днів з дня отримання відомостей від Державної реєстраційної служби України;

в) не пізніше двох робочих днів з дня отримання відомостей від Державної реєстраційної служби України;

г) у день отримання контролюючим органом відомостей від державного реєстратора про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця.

9. Зміни до облікових даних платників податків вносяться на підставі:

а) інформації органів державної реєстрації;

б) інформації торгово-промислової палати;

в) контрагентів платника податків;

г) інформації органів статистики.

10. Інформація про платників податків оприлюднюється на:

а) офіційному веб-порталі державної виконавчої служби Міністерства юстиції України;

б) офіційному веб-порталі Державної реєстраційної служби України;

в) на єдиному державному реєстраційному веб-порталі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

г) на усіх веб-порталах.

11. Платники податків і зборів зобов'язані:

а) ревізувати і перевіряти у міністерствах бухгалтерські документи;

б) накладати на керівників та інших службових осіб підприємств адміністративні стягнення;

в) подавати до контролюючих органів декларації, звітність та інші документи, пов'язані з обчисленням і сплатою податків та зборів;

г) забезпечувати захист державного суверенітету.

12. Платники податків і зборів мають право:

а) ревізувати і перевіряти у міністерствах бухгалтерські документи;

б) представляти свої інтереси в контролюючих органах самостійно, через податкового агента або уповноваженого представника;

в) подавати до державних податкових органів декларації, бухгалтерську звітність;

г) забезпечувати захист державного суверенітету.

Завдання для самостійного виконання

1. Заповнити порожні місця в табл. 2.1 на підставі Податкового кодексу України (ПКУ), вказати порядок взяття на облік юридичних осіб, строки подання документів, підстави для відмови у взятті на облік, випадки внесення змін до облікових документів, порядок зняття з обліку платників податків. Обов'язково вкажіть посилання на відповідні статті ПКУ.

Таблиця 2.1 – Порядок обліку юридичних осіб – платників податків

Етапи обліку	**Характеристика процедури**	**Стаття ПКУ**
Взяття на облік юридичної особи		
Джерело отримання відомостей про платника		
Термін взяття на облік		
Внесення змін до облікових документів		
Облік відокремлених підрозділів		
Зняття з обліку юридичної особи		
Підстави для проведення документальної перевірки при ліквідації		

2. Підприємство займається консалтингом у сфері фінансів та було зареєстровано 15 листопада поточного року. Протягом 25 листопада поточного року керівництво підприємства відкрило рахунок в банку; створило відокремлений підрозділ в іншій області; змінило місцезнаходження. Необхідно визначити термін взяття на облік юридичної особи; перелік документів, які подаються до податкового органу для реєстрації; термін повідомлення контролюючого органу про відкриття рахунку; особливості обліку відокремленого підрозділу; послідовність дій контролюючого органу у випадку зміни місцезнаходження. За результатами опрацювання матеріалу заповнити табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Облікові дії юридичної особи

Подія	**Дії платника податків**	**Дії контролюючого органу**	**Стаття ПКУ**
Державна реєстрація			
Відкриття банківського рахунку			
Створення відокремленого підрозділу			
Зміна місцезнаходження			

3. Заповнити табл. 2.3, врахувавши статті ПКУ та вказати: перелік осіб, які підлягають реєстрації в Державному реєстрі фізичних осіб; формування Державного реєстру фізичних осіб; присвоєння реєстраційного номеру облікової картки платника податків; підстави для відмови від реєстраційного номеру облікової картки платника податків; внесення змін до облікових даних; використання даних Державного реєстру фізичних осіб.

Таблиця 2.3 – Облік фізичних осіб – платників податків

Елементи системи обліку	Характеристика	Стаття ПКУ
Перелік осіб, які підлягають реєстрації в Державному реєстрі фізичних осіб		
Формування Державного реєстру фізичних осіб		
Присвоєння реєстраційного номеру облікової картки платника податків		
Підстави для відмови від реєстраційного номеру облікової картки платника податків		
Внесення змін до облікових даних		
Використання даних Державного реєстру фізичних осіб		

4. Заповнити на рис. 2.1 пропущені місця, вказати види платників податків за такими класифікаційними ознаками: за місцезнаходженням; за місцем розташування.

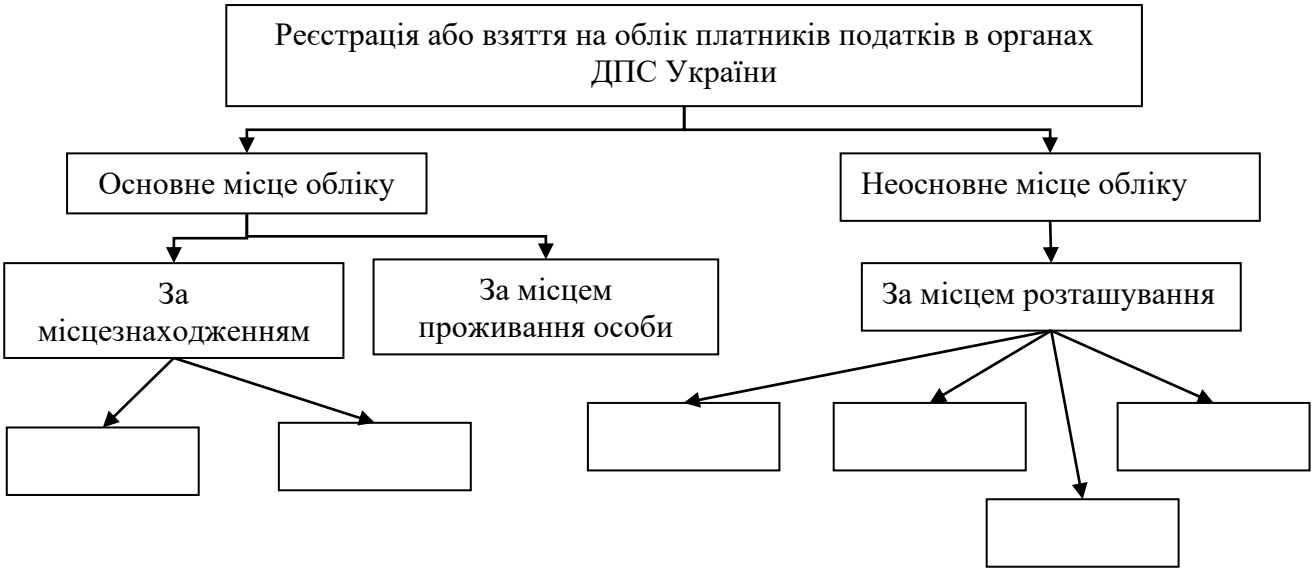

Рисунок 2.1 – Порядок реєстрації платників податків в органах ДПСУ

Методичні рекомендації: перелік видів платників податків за класифікаційними ознаками слід обрати з наступного переліку: рухоме та нерухоме майно; юридичні особи; об'єкти оподаткування; підрозділи; відокремлені підрозділи юридичних осіб; об'єкти, які пов'язані з оподаткуванням або через які провадиться діяльність.

5. Побудувати діаграму В'єна за темою Державна податкова служба. Обрати три різні складові Державної податкової служби (наприклад, збір податків, контроль за дотриманням податкового законодавства, підтримка та консультаційна діяльність) та розмістити їх в колах діаграми. При цьому за

основу потрібно обрати складові Державної податкової служби, в яких таке поєднання можливе. Охарактеризуйте взаємозв'язок між складовими Державної податкової служби, навести приклади. Проаналізувати роботу Державної податкової служби, зробити висновки. Діаграму можна виконувати в Canva, використовуючи відповідні шаблони.

6. Використовуючи електронні сервіси Державної податкової служби України здійснити перевірку реєстраційних даних на підставі аналізу функціоналу (https://tax.gov.ua/): дані про взяття на облік платників податків; реєстр страхувальників; реєстр платників єдиного податку. Необхідно проаналізувати та згрупувати наступні інформацію: перелік інформації, яку фізична особа може отримати з відкритих реєстрів; вказати набір публічних даних та окремо дані з обмеженим доступом; охарактеризувати роль відкритих даних у забезпеченні прозорості податкової системи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СУТНІСТЬ І ПРИЗНАЧЕННЯ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ

ТЕМА 3. ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Мета теми: охарактеризувати існуючі пільги щодо оподаткування ПДВ, а саме розглянути операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою, не є об'єктом оподаткування, звільнені від оподаткування ПДВ; проаналізувати сутність податкових пільг; розглянути особливості надання податкових пільг; визначити терміни надання пільг.

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

1. Операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою, не є об'єктом оподаткування, звільнені від оподаткування ПДВ.

Основні терміни та поняття

База оподаткування, додана вартість, загальнодержавні податки та збори, об'єкт оподаткування, платники податку, податкове зобов'язання, податковий кредит, податковий період, податок на додану вартість, податкова пільга, операції, що підлягають оподаткуванню за основною ставкою, операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою та не є об'єктом оподаткування, операції, звільнені від оподаткування, система оподаткування, строк сплати податку.

Методичні рекомендації

Опрацювання даного питання студент повинен розпочати із ознайомлення зі статтями 195, 196, 197 Податкового кодексу України [3].

Першочергово доцільно розглянути операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою, до яких відносять: «вивезення товарів за межі митної території України; постачання товарів; постачання послуг» [3]. Важливо усвідомити, що «у разі якщо операції з постачання товарів звільнено від оподаткування на митній території України відповідно до положення ПКУ, до операцій з експорту таких товарів застосовується нульова ставка» [3].

По-друге, важливо ознайомитися з операціями, що не є об'єктом оподаткування, а саме: «випуск (емісія), розміщення у будь-які форми управління та продажу (погашення, викупу) за кошти цінних паперів, що випущені в обіг (емітовані) суб'єктами підприємницької діяльності, Національним банком України, центральним органом виконавчої влади; передача майна у схов (відповідальне зберігання), у концесію, а також у лізинг (оренду), крім передачі у фінансовий лізинг; надання послуг із страхування, співстрахування або перестрахування особами, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності відповідно до закону, а також пов'язаних з такою діяльністю послуг страхових (перестрахових) брокерів та страхових агентів; обіг валютних цінностей (крім банківських металів, банкнот і монет,

що використовуються для нумізматичних цілей, а також іноземних монет з дорогоцінних металів, базою оподаткування яких є продажна вартість); виплата у грошовій формі заробітної плати (інших прирівняних до неї виплат), а також пенсій, стипендій, субсидій, дотацій за рахунок бюджетів або Пенсійного фонду України чи інших фондів загальнообов'язкового соціального страхування (крім тих, що надаються у майновій формі); реорганізація (злиття, приєднання, поділ, виділення та перетворення) юридичних осіб; постачання позашкільним навчальним закладом вихованцям, учням і слухачам платних послуг у сфері позашкільної освіти; ввезення на митну територію України, вивезення за межі митної території України незалежно від обраного митного режиму товарів, митна вартість яких не перевищує еквівалент 150 євро; ввезення на митну територію України товарів, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 150 євро, у несупроводжуваному багажі; ввезення на митну територію України фізичними особами у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 1000 євро, через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення» та ін. [3].

Під кінець доцільно розглянути операції, що звільнені від оподаткування ПДВ, зокрема: «постачання продуктів дитячого харчування та товарів дитячого асортименту для немовлят за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України; постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг, у тому числі постачання послуг з дистанційного навчання в мережі Інтернет, у разі, якщо мережа Інтернет використовується виключно як засіб комунікації між викладачем і слухачем, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних школах і клубах, школах мистецтв та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках; постачання послуг із доставки пенсій, страхових виплат та грошової допомоги населенню (незалежно від способу доставки) на всіх етапах доставки до кінцевого споживача; постачання послуг з медичного обслуговування населення (медична послуга) закладами охорони здоров'я, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також постачання послуг для осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю реабілітаційними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг відповідно до законодавства; постачання реабілітаційних послуг особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, а також постачання путівок на санаторно-курортне лікування, оздоровлення та відпочинок на території України фізичних осіб віком до 18 років, осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю; постачання послуг з перевезення пасажирів міським пасажирським транспортом (крім таксі), тарифи на які регулюються в установленому законом порядку; постачання релігійними організаціями культових послуг та предметів культового призначення за переліком; надання благодійної допомоги, зокрема безоплатне постачання товарів/послуг благодійним організаціям, утвореним і зареєстрованим відповідно до

законодавства, а також надання такої допомоги благодійними організаціями набувачам (суб'єктам) благодійної допомоги відповідно до законодавства про благодійну діяльність та благодійні організації» та ін. [3].

Питання для самоконтролю

1. Що таке податкові пільги?
2. Назвіть перелік операцій, які звільнені від оподаткування ПДВ.
3. Охарактеризуйте операції звільнені від оподаткування ПДВ.
4. Поясніть причини надання податкових пільг з ПДВ.
5. Кому надаються пільги з оподаткування ПДВ?
6. Наведіть приклади операцій, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою ПДВ.
7. Постачання яких послуг підлягає оподаткуванню за нульовою ставкою?
8. Постачання яких товарів підлягає оподаткуванню за нульовою ставкою?
9. Які операції, що не є об'єктом оподаткування ПДВ?
10. Зазначте перелік операцій, що звільнені від оподаткування ПДВ.

Одноваріантні запитання

Визначити чи правильними є такі твердження (так/ні):

1. За нульовою ставкою ПДВ оподатковуються операції з вивезення товарів за межі митної території України.
2. Операції не є об'єктом оподаткування ПДВ: постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом.
3. Операції не є об'єктом оподаткування ПДВ: постачання товарів для заправки або забезпечення морських суден.
4. Не є об'єктом оподаткування ПДВ операції з: надання послуг із страхування, співстрахування або перестрахування особами, які мають ліцензію.
5. До переліку операцій, що звільнені від оподаткування ПДВ відносять: виплата у грошовій формі заробітної плати, а також пенсій, стипендій, субсидій, дотацій за рахунок бюджетів або Пенсійного фонду України.
6. До переліку операцій, що звільнені від оподаткування ПДВ відносять: постачання позашкільним навчальним закладом вихованцям, учням і слухачам платних послуг у сфері позашкільної освіти.
7. Не є об'єктом оподаткування ПДВ операції з ввезення на митну територію України товарів, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 45 євро, у несупроводжуваному багажі.
8. Постачання продуктів дитячого харчування та товарів дитячого асортименту для немовлят відносять до переліку операцій, звільнених від оподаткування ПДВ.

9. Постачання послуг із доставки заробітної плати, страхових виплат та грошової допомоги населенню відносять до переліку операцій, звільнених від оподаткування ПДВ.

10. Постачання послуг з утримання дітей у дошкільних навчально-виховних закладах, школах-інтернатах відносять до переліку операцій, звільнених від оподаткування ПДВ.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Скільки відсотків складає ПДВ в Україні?

а) 16,7%;

б) 20%;

в) 15%;

г) 22%.

2. В якій країні вперше було запроваджено ПДВ?

а) Бельгія;

б) Швейцарія;

в) Велика Британія;

г) Франція.

3. ПДВ існує у формі:

а) специфічних та універсальних акцизів;

б) державних і місцевих зборів;

в) цільових і нецільових надходжень;

г) правильної відповіді немає.

4. До переваг ПДВ можна включити такі характеристики:

а) відсутність подвійного оподаткування і кумулятивного ефекту;

б) рівність умов щодо сплати як виробниками, так і продавцями;

в) ритмічне надходження коштів до бюджету держави;

г) всі відповіді правильні.

5. До переваг ПДВ не входить:

а) стримування інфляції при застосуванні високих ставок;

б) регулювання розміру зарплати і ціни;

в) стримування кризи перевиробництва і прискорювання витіснення з ринку слабких підприємств;

г) застосування механізмів взаємної перевірки платниками податкових зобов’язань.

6. До недоліків ПДВ відносять:

а) складний механізм нарахування і сплати;

б) можливість ухилення в умовах недосконалого бухгалтерського обліку;

в) регресивний вплив на малозабезпечені верстви населення;

г) всі відповіді правильні.

7. Платником податку на додану вартість є:

а) особа, яка проходить військову службу на контрактній основі;

б) будь-яка особа, яка провадить або планує провадити господарську діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку;

в) особа, яка не має постійного місця роботи і зареєстрована у центрі зайнятості за місцем проживання;

г) особа, що сплачує штраф згідно постанови про адміністративне правопорушення.

8. Об'єктом ПДВ не є:

а) постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, у тому числі операції з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику, на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування;

б) постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України;

в) поповнення рахунку в інтернет-казино;

г) ввезення товарів на митну територію України.

9. Який розмір мають пільгові ставки ПДВ в Україні?

а) 10% і 5%;

б) 7% і 0%;

в) 12,3% і 8,9%;

г) 4,5% і 2,1%.

10. Які послуги не обкладаються ПДВ?

а) продукти харчування у супермаркеті;

б) транспортні послуги для населення;

в) відправлення дипломатичною поштою;

г) консалтингові послуги юридичних фірм.

11. В яких випадках існують пільгові умови щодо ПДВ?

а) операція не є об'єктом оподаткування;

б) операція проводиться з пільговими ставками;

в) операція звільнена від оподаткування;

г) усі відповіді правильні.

12. Сума ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету або відшкодуванню з бюджету, визначається як:

а) відношення податкового зобов'язання до податкового кредиту плюс різниця між ними;

б) податкове зобов'язання поділене на універсальний коефіцієнт 1,2;

в) сума податкового зобов'язання і податкового кредиту за звітний період;

г) різниця податкового зобов'язання і податкового кредиту.

13. Сума, на яку платник податку має право зменшити податкове зобов'язання звітного періоду:

а) величина амортизації основних фондів;

б) база оподаткування;

в) податковий кредит;

г) податкова пільга.

Завдання для самостійного виконання

1. Заповнити порожні місця в табл. 3.1 на підставі Податкового кодексу України (ПКУ), вказавши операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою, не є об'єктом оподаткування, звільнені від оподаткування ПДВ.

Таблиця 3.1 – Операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою, не є об'єктом оподаткування, звільнені від оподаткування ПДВ

Операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою	**Операції, що не є об'єктом оподаткування**	**Операції звільнені від оподаткування ПДВ**	**Стаття ПКУ**

2. На підставі аналізу статей 185, 186, 195, 196, 197 Податкового кодексу України заповнити табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Порівняльна характеристика операцій з ПДВ

Критерій	**Нульова ставка ПДВ**	**Операції, що не є об'єктом оподаткування**	**Операції звільнені від оподаткування ПДВ**
Законодавче регулювання			
Чи виникає податкове зобов'язання?			
Чи формується податковий кредит?			
Чи подається податкова декларація?			
Навести приклади			
Економічна сутність			

3. Заповнити табл. 3.3, здійснивши розподіл операцій та послуг за категоріями (нульова ставка ПДВ / операції, що не є об'єктом оподаткування / операції звільнені від оподаткування ПДВ).

Перелік операцій та послуг:

- виплата у грошовій формі заробітної плати;
- надання благодійної допомоги;
- надання послуг з випуску, погашення електронних грошей;
- надання послуг з реєстрації актів цивільного стану державними органами, уповноваженими здійснювати таку реєстрацію згідно із законодавством;

− надання послуг із страхування, співстрахування або перестрахування особами, які мають ліцензію;

− операції з вивезення товарів за межі митної території України;

− постачання позашкільним навчальним закладом вихованцям, учням і слухачам платних послуг у сфері позашкільної освіти;

− постачання послуг з перевезення пасажирів міським пасажирським транспортом (крім таксі);

− постачання продуктів дитячого харчування;

− постачання технічних та інших засобів реабілітації (крім автомобілів), послуги з їх ремонту та доставки.

Таблиця 3.3 – Класифікація операцій та послуг

Операції та послуги	**Податковий режим (нульова ставка ПДВ / операції, що не є об'єктом оподаткування / операції звільнені від оподаткування ПДВ)**	**Стаття ПКУ**	**Обґрунтування**

4. Створити стрічку часу за однією з тем: становлення та розвиток ПДВ в Україні; зміна законодавчої бази для ПДВ в Україні; операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою, не є об'єктом оподаткування, звільнені від оподаткування ПДВ.

Для створення стрічки часу можна використати сервіси: Timeline.JS (https://timeline.knightlab.com/); Timetoast (https://www.timetoast.com/); Preceden (https://www.preceden.com/).

Представити отримані результати.

5. Використовуючи електронні сервіси Державної податкової служби України, а саме портал Електронна звітність (https://tax.gov.ua/elektronna-zvitnist/) проаналізуйте особливості подання електронної звітності для платників податків. Необхідно проаналізувати та згрупувати наступні інформацію: повідомлення платникам податків про подання електронної звітності; нормативне забезпечення; актуальні нововведення; особливості обробки електронних документів ІКС «Єдине вікно подання електронної звітності»; охарактеризувати роль подання електронної звітності для платників податків у забезпеченні прозорості податкової системи.

6. Проаналізувати та визначити доцільність застосування нульової ставки ПДВ / операцій, що не є об'єктом оподаткування / операцій звільнених від

оподаткування ПДВ з точки зору: наповнення бюджету; стимулювання зовнішньоекономічної діяльності; конкурентоспроможності. Далі порівняти економічні наслідки за умови: звільнення від ПДВ; підвищення ставок ПДВ; застосування знижених або нульових ставок ПДВ. Сформувати пропозиції щодо удосконалення механізму застосування пільг з ПДВ в Україні враховуючи досвід країн ЄС.

ТЕМА 4. АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК

Мета теми: розглянути особливості оподаткування алкогольних напоїв; визначити механізм виготовлення та зберігання марок акцизного податку; проаналізувати процес продажу марок акцизного податку та дослідити маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів; ознайомитись з процесом здійснення контролю за надходженням податку з алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пального та спирту етилового.

Питання для опанування теоретичного матеріалу

1. Особливості оподаткування алкогольних напоїв.
2. Виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах.
3. Контроль за надходженням податку з алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пального та спирту етилового.

Основні терміни та поняття

Адвалорна ставка, акцизний податок, акцизні склади, державна реєстрація, максимальні роздрібні ціни, марка акцизного податку, мета акцизного збору, мінімальне акцизне податкове зобов'язання, об'єкт оподаткування, підакцизні товари, плата за марки акцизного податку, податкова декларація, покупець марок акцизного податку, продавець марок акцизного податку, розпорядник акцизного складу, штраф.

Методичні рекомендації

Під час опрацювання першого питання студент має проаналізувати особливості оподаткування алкогольних напоїв та визначити порядок сплати податку. Зокрема, студент повинен зрозуміти, що «суб'єкт господарювання зобов'язаний сплатити податок або подати контролюючому органу за своїм місцезнаходженням до отримання з акцизного складу спирту етилового неденатурованого податковий вексель, який є забезпеченням виконання зобов'язання такого платника у строк до 90 календарних днів, починаючи з дня видачі податкового векселя, сплатити суму податку, розраховану за ставками для цієї продукції» [3]. Варто звернути увагу на те, що «підприємство-векселедавець за участю представника контролюючого органу на акцизному складі складає акт про фактично отриману кількість спирту та розрахунок акцизного податку, виходячи з фактично отриманої кількості спирту» [3]. Одночасно, слід визначити в яких випадках сплачується скоригована сума податку в податковому векселі та з'ясувати випадки погашення векселедавцем податкового векселя. Крім того, необхідно зрозуміти, що у разі якщо

«податковий вексель не погашається у визначений строк, векселедержатель вчиняє протест такого векселя та звертається протягом одного робочого дня з дати вчинення протесту до банку, який здійснив аваль цього векселя, з опротестованим векселем» [3]. Відповідно, з метою засвоєння даного питання студент повинен усвідомити випадки за яких алкогольні напої не оподатковуються.

Для засвоєння другого питання студент повинен проаналізувати процес виготовлення, зберігання, продажу марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах. Даний аналіз необхідно розпочинати із усвідомлення того, що «у разі виробництва на митній території України алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, чи ввезення таких товарів на митну територію України платники податку зобов'язані забезпечити їх маркування марками встановленого зразка у такий спосіб, щоб марка акцизного податку розривалася під час відкупорювання (розкривання) товару» [3]. Далі слід усвідомити, що «наявність наклеєної в установленому порядку марки акцизного податку встановленого зразка на пляшці (упаковці) алкогольного напою, пачці (упаковці) тютюнового виробу чи ємності (упаковці) з рідиною, що використовується в електронних сигаретах, є однією з умов для ввезення на митну територію України і продажу таких товарів споживачам, а також підтвердженням сплати податку та легальності ввезення товарів» [3]. Крім того, «марки акцизного податку для вироблених в Україні алкогольних напоїв і тютюнових виробів відрізняються від марок для ввезених на митну територію України алкогольних напоїв і тютюнових виробів дизайном та кольором» [3]. Одночасно, студенти мають визначити перелік даних, які відображаються на марках акцизного податку на алкогольні напої, тютюнові вироби та рідини, що використовуються в електронних сигаретах; порядок обліку виробників та імпортерів тютюнових виробів; з'ясувати випадки за якими алкогольні напої, тютюнові вироби та рідини, що використовуються в електронних сигаретах вважаються немаркованими і не підлягають маркуванню; охарактеризувати підстави продажу марок акцизного податку вітчизняним виробникам алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах. Та на кінець слід усвідомити, що «продаж (передача) придбаних марок акцизного податку покупцем марок іншим особам забороняється та марки акцизного податку, не використані для маркування товарів через їх пошкодження, приймаються від покупців марок для утилізації з відшкодуванням фактично сплачених сум податку» [3].

При вивченні останнього питання студент повинен зрозуміти, що «контроль за сплатою податку на митній території України з алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пального та спирту етилового здійснюють контролюючі органи» [3]. Завжди слід пам'ятати, що «у разі виявлення фактів ввезення на митну територію України, зберігання, транспортування та продажу на митній території України алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що

використовуються в електронних сигаретах, без наявності марок акцизного податку встановленого зразка, контролюючі органи вилучають такі товари з вільного обігу та подають відповідні матеріали до суду для винесення постанови про їх вилучення в дохід держави (конфіскацію)» [3]. Крім того, студент повинен усвідомити, що «вилучені в дохід держави (конфісковані) підакцизні товари (крім спирту етилового, алкогольних напоїв і тютюнових виробів) у разі їх реалізації (продажу) в установленому законодавством порядку оподатковуються акцизним податком» [3]. З метою засвоєння даного питання студентам необхідно визначити міру відповідальності покупців марок, виробників, імпортерів, продавців акцизних товарів.

Питання для самоконтролю

1. Який документ складається під час отримання спирту етилового неденатурованого підприємство-векселедавець за участю представника контролюючого органу на акцизному складі?
2. За яких умов податковий вексель вважається погашеним векселедавцем?
3. Поясніть процес визначення суми податку, на яку погашається вексель.
4. Охарактеризуйте дії векселедержателя у разі якщо податковий вексель не погашається у визначений строк.
5. У яких випадках не здійснюється оподаткування алкогольних напоїв?
6. Чи обов’язковим є маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах вироблених на митній території України?
7. Про що свідчить наявність наклеєної в установленому порядку марки акцизного податку встановленого зразка на пляшці алкогольного напою?
8. Відповідно до якого положення здійснюється виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку?
9. За якими ознаками відрізняються марки акцизного податку для вироблених в Україні алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах від марок для ввезених на митну територію України цих товарів?
10. Які дані відображаються на марках акцизного податку на алкогольні напої?
11. Наведіть перелік умов за якими алкогольні напої, тютюнові вироби та рідини, що використовуються в електронних сигаретах вважаються немаркованими.
12. За яких умов алкогольні напої, тютюнові вироби та рідини, що використовуються в електронних сигаретах не підлягають маркуванню?
13. На підставі чого проводиться продаж марок акцизного податку вітчизняним виробникам алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах?

14. Чи можна здійснювати продаж придбаних марок акцизного податку покупцем марок іншим особам?

15. Який орган здійснює контроль за сплатою податку на митній території України з алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах?

16. Яку відповідальність несуть покупці марок у разі виявлення в них нестачі марок акцизного податку?

Одноваріантні запитання

Визначити чи правильними є такі твердження (так/ні):

1. Суб'єкт господарювання не зобов'язаний сплатити податок або подати контролюючому органу за своїм місцезнаходженням до отримання з акцизного складу спирту етилового неденатурованого, призначеного для переробки на алкогольні напої (крім виноматеріалів та вермутів), податковий вексель, який є забезпеченням виконання зобов'язання такого платника у строк до 90 календарних днів, починаючи з дня видачі податкового векселя, сплатити суму податку, розраховану за ставками для цієї продукції.

2. Податковий вексель вважається погашеним векселедавцем у разі сплати суми податку в повному обсязі та в зазначений у податковому векселі строк.

3. Векселедержателем є контролюючий орган за місцем реєстрації векселедавця.

4. Податковий вексель не видається на суму акцизного податку, що справляється при ввезенні товарів відповідно до законодавства.

5. Марки акцизного податку для вироблених в Україні алкогольних напоїв і тютюнових виробів не відрізняються від марок для ввезених на митну територію України алкогольних напоїв і тютюнових виробів.

6. Маркуванню підлягають усі алкогольні напої з вмістом спирту етилового понад 8,5 відсотка об'ємних одиниць.

7. Вважаються такими, що немарковані алкогольні напої, тютюнові вироби та рідини, що використовуються в електронних сигаретах, з підробленими марками акцизного податку.

8. Підлягають маркуванню алкогольні напої і тютюнові вироби, які ввозяться в Україну і розміщуються у митному режимі магазину безмитної торгівлі.

9. Ввезення на митну територію України з метою продажу та продаж на митній території України не маркованих в установленому порядку алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, не забороняються.

10. Продаж (передача) придбаних марок акцизного податку покупцем марок іншим особам забороняється.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Непрямий податок на високорентабельні та монопольні товари, що включається до ціни цих товарів і сплачується в кінцевому підсумку покупцем, а не виробником товарів:

а) ПДВ;

б) акцизний податок;

в) податок на прибуток;

г) мито.

2. Платниками акцизного податку є:

а) імпортери підакцизних товарів;

б) експортери підакцизних товарів;

в) покупці підакцизних товарів;

г) виробники підакцизних товарів.

3. Які ставки встановлюються за акцизним податком?

а) адвалорні;

б) специфічні та змішані;

в) адвалорні та специфічні;

г) адвалорні, специфічні та змішані.

4. Акцизний податок не справляється при реалізації підакцизних товарів (продукції):

а) на експорт за іноземну валюту;

б) кінцевому споживачу;

в) за бартерними контрактами;

г) на ввезення на митну територію України.

5. До підакцизних товарів не належать:

а) спирт етиловий, спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу «живого» бродіння);

б) ювелірні вироби, хутро;

в) тютюнова сировина, тютюнові відходи;

г) автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше.

6. На відміну від ПДВ:

а) акцизним податком оподатковуються лише товари і не оподатковуються роботи та послуги;

б) має єдину податкову ставку;

в) має кілька груп платників податку;

г) об’єктом оподаткування є неповна вартість товарів.

7. Датою виникнення податкових зобов’язань щодо підакцизних товарів (продукції), вироблених на митній території України, є дата:

а) їх реалізації особою, яка їх виробляє, незалежно від цілей і напрямів подальшого використання таких товарів;

б) подання митному органу митної декларації;

в) їх відвантаження виробником замовнику;

г) їх передачі для виробництва підакцизних товарів.

8. Метою здійснення акцизного податку є:

а) встановлення соціальної справедливості, зменшення податкового тягаря для малозабезпечених верств населення та його посилення для осіб з високими доходами;

б) збільшення доходів бюджету за рахунок оподаткування високорентабельних товарів не першої необхідності, які споживаються здебільшого верствами населення, доходи яких вище середнього;

в) покриття негативного сальдо платіжного балансу держави;

г) розподіл ВВП з приводу вилучення частини валового національного доходу і перерозподіл його з метою фінансування державних витрат.

9. Не оподатковуються такі операції з підакцизними товарами:

а) реалізація електричної енергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками та з відновлюваних джерел енергії;

б) реалізація конфіскованих, безхазяйних та успадкованих державою підакцизних товарів;

в) реалізація суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів;

г) оптове постачання електричної енергії.

10. Строк, на який видається податковий вексель, не може перевищувати:

а) 75 днів;

б) 25 днів;

в) 90 днів;

г) 120 днів.

11. Який фактор впливає на встановлення терміну сплати акцизного податку до бюджету?

а) величина акцизного збору в ціні продукту;

б) умови реалізації підакцизної продукції;

в) вид підакцизного товару;

г) рентабельність підакцизної продукції.

12. Платниками акцизного збору є всі суб'єкти підприємницької діяльності, які виробляють, продають або імпортують підакцизні товари, крім:

а) приватних підприємств;

б) філій приватних підприємств, що знаходяться на території України і самостійно реалізують товари;

в) осіб, що займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи;

г) суб'єктів малого підприємництва, що є платниками єдиного податку.

13. Адвалорні ставки встановлено для:

а) спирту та алкогольних напоїв;

б) електричної енергії на оптовому та поза оптовому ринку;

в) тютюнових виробів;

г) пального та моторних транспортних засобів.

14. У разі обчислення податку із застосуванням специфічних ставок з підакцизних товарів базою оподаткування є:

а) база, визначена для сплати податку за адвалорними ставками;

б) вартість товарів, які можна було б виробити з наднормативно втрачених товарів;

в) величина товарів, визначена в натуральних одиницях виміру;

г) вартість підакцизних товарів, що реалізовані.

15. У разі ввезення маркованої акцизними марками підакцизної продукції на митну територію України акцизний податок сплачується:

а) протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання декларації за місячний податковий період;

б) при придбанні марок акцизного податку;

в) при придбанні марок акцизного податку з доплатою (у разі потреби) на день подання митної декларації;

г) при реалізації даних товарів кінцевому споживачеві.

16. Акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), крім маркованих акцизними марками, сплачується:

а) протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання декларації за місячний податковий період;

б) при придбанні марок акцизного податку;

в) при реалізації даних товарів;

г) до або в день подання митної декларації.

Завдання для самостійного виконання

1. Заповнити порожні місця в табл. 4.1 на підставі аналізу статей ПКУ. Зокрема, необхідно визначити особливості оподаткування алкогольних напоїв.

Таблиця 4.1 – Особливості оподаткування алкогольних напоїв

Питання	Характеристика	Стаття ПКУ
1. Платники акцизного податку		
2. Об’єкт оподаткування		
3. База оподаткування		
4. Особливості визначення суми податку		
5. Виникнення податкового зобов’язання		
6. Маркування алкогольних напоїв		
7. Випадки застосування податкових векселів		

2. Підприємство є виробником алкогольних напоїв та виготовило: 5 000 літрів горілки міцністю 40%; 3 000 літрів лікеру міцністю 20%. Необхідно використати діючі ставки акцизного податку відповідно до ПКУ та розрахувати: кількість літрів 100% спирту у кожному виді продукції; суму акцизного податку для горілки та лікеру; загальну суму податкового зобов’язання. Отримані розрахунки відобразити в табл. 4.2.

Таблиця 4.2 – Розрахунок акцизного податку

Вид продукції	**Обсяг (л)**	**Міцність (%)**	**Літри 100% спирту**	**Ставка (грн)**	**Сума акцизу (грн)**
Горілка					
Лікер					
Всього					

3. Проаналізувати та встановити доцільність існування диференціації ставок в залежності від міцності алкогольних напоїв. Дослідити вплив ситуації підвищення ставок на підакцизні товари за напрямами: бюджетні надходження; споживання алкоголю; тіньовий ринок. Сформувати пропозиції щодо удосконалення механізму оподаткування алкогольних напоїв в Україні враховуючи досвід країн ЄС.

4. Використовуючи електронний сервіс Державної податкової служби України, а саме Пошук марки акцизного податку (https://cabinet.tax.gov.ua/registers/mark) здійсніть пошук марок акцизного податку на прикладі алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах. Визначте роль використання електронного сервісу Пошук марки акцизного податку та порівняйте з досвідом в країнах ЄС.

5. Заповнити табл. 4.3 на підставі аналізу статті ПКУ щодо виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах.

Таблиця 4.3 – Організація обліку марок акцизного податку

Елемент регулювання	**Характеристика**	**Нормативне регулювання**
Орган, що забезпечує виготовлення марок		
Особи, які мають право на придбання марки		
Порядок розрахунку потреби в марках		
Умови зберігання марок		
Порядок знищення невикористаних марок		
Відповідальність за порушення правил обігу		

6. Підприємство є виробником алкогольних напоїв та отримало 50 000 марок акцизного податку. В процесі здійснення інвентаризації марок було виявлено: 400 марок з пошкодженнями; 150 марок втрачено; частина продукції реалізована без маркування. Необхідно встановити чи є можливість реалізації немаркованої продукції; послідовність списання пошкоджених марок; відповідальність за втрату марок; відповідальність за продаж немаркованої

продукції. За результатами опрацювання ПКУ відобразити інформацію у табл. 4.4.

Таблиця 4.4 – Оцінка правових наслідків

Порушення	**Статті законодавства**	**Вид відповідальності**	**Можливі санкції**
Реалізація без марок			
Втрата марок			
Пошкодження марок			

7. Здійснити порівняльну характеристику маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, відобразити дані в табл. 4.5.

Таблиця 4.5 – Порівняльна характеристика маркування підакцизних товарів

Критерії	**Алкогольні напої**	**Тютюнові вироби**	**Рідини для електронних сигарет**
Обов’язковість маркування			
Місце наклеювання марки			
Момент маркування			
Особливості імпортної продукції			
Відповідальність за порушення			

8. Проаналізувати матеріал з дисципліни та створити ментальну карту ідей, які у вас виникли за результатами вивчення курсу за темою: основні елементи акцизного податку (об’єкт оподаткування; база оподаткування; податковий період; ставка податку; порядок обчислення податку; порядок і строки сплати податку; податкові пільги) в Україні та одній країні ЄС.

Необхідно порівняти податки за допомогою ментальної карти. За результатами проведеного дослідження сформувати пропозиції до вдосконалення системи оподаткування акцизним податком в Україні шляхом впровадження досвіду країни ЄС.

Для створення ментальної карти можна скористатися сервісами: MindMap (https://www.mindmup.com/); Wise Mapping (https://www.wisemapping.com/); Coggle (https://coggle.it/); Mindomo (https://www.mindomo.com/); MindMeister (https://www.mindmeister.com/).

Представити отримані результати.

ТЕМА 5. МИТО

Мета теми: з’ясувати особливості оподаткування митом товарів при переміщенні через митний кордон України; дати характеристику кожного випадку оподаткування митом товарів; проаналізувати процес здійснення оподаткування митом товарів; визначити випадки звільнення від оподаткування митом.

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

1. Оподаткування митом товарів при переміщенні через митний кордон України залежно від обраного митного режиму

Основні терміни та поняття

Адвалорне мито, антидемпінгове мито, ввізне мито, вивізне мито, зона митного контролю, компенсаційне мито, митна декларація, митна процедура, митне оформлення, митний контроль, митний режим, мито, митні правила, спеціальне мито, тарифна квота.

Методичні рекомендації

При опрацюванні даного питання слід розглянути механізм оподаткування ввізним митом товарів при переміщенні через митний кордон України та усвідомити, що «товари, поміщені у митний режим імпорту, оподатковуються сезонним митом або особливими видами мита» [2]. Варто також звернути увагу на те, що «товари, поміщені у митний режим реімпорту, звільняються від оподаткування ввізним митом» [2]. Одночасно, студент повинен знати, що: «товари, поміщені у митний режим експорту, оподатковуються вивізним митом; товари, поміщені у митний режим реекспорту, звільняються від оподаткування вивізним митом» [2]. Слід відзначити, що «після поміщення товарів у митний режим реімпорту або реекспорту суми ввізного мита, сплачені при експорті або імпорті цих товарів, повертаються особам, які їх сплачували або їх правонаступникам» [2]. Далі, доцільно розглянути процес оподаткування товарів, поміщених у митний режим транзиту (застосовується умовне повне звільнення від оподаткування ввізним митом) та митний режим тимчасового ввезення (умовне часткове звільнення від оподаткування ввізним митом), митний режим митного складу (умовне повне звільнення від оподаткування ввізним митом), митний режим вільної митної зони (умовне повне звільнення від оподаткування ввізним митом) [2].

Поряд з цим, слід відзначити, що: «до товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі, товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території, товарів, поміщених у митний режим знищення або руйнування, застосовується умовне повне звільнення від оподаткування

ввізним митом; товари, поміщені у митний режим переробки за межами митної території, оподатковуються вивізним митом; товари, поміщені у митний режим відмови на користь держави, звільняються від оподаткування ввізним митом» [2]. При вивченні даного питання студенти мають розглянути всі випадки оподаткування митом товарів, визначити особливості даного процесу та випадки звільнення від оподаткування митом [5].

Питання для самоконтролю

1. Яким видом мита оподатковуються товари поміщені у митний режим імпорту?
2. Які товари звільняються від оподаткування ввізним митом?
3. Поясніть механізм оподаткування товарів у митному режимі експорту та реекспорту.
4. До якої групи товарів застосовується умовне повне звільнення від оподаткування ввізним митом?
5. В який митний режим поміщені товари до яких застосовується умовне часткове звільнення від оподаткування ввізним митом?
6. Що таке митний режим митного складу та митний режим вільної митної зони?
7. Яка частка сплачується від продуктів переробки до яких застосоване часткове звільнення від оподаткування ввізним митом?
8. Що здійснюється з товарами поміщеними у митний режим знищення або руйнування?
9. Охарактеризуйте випадки звільнення від оподаткування митом.
10. Що таке податкові пільги та тарифні пільги?

Одноваріантні запитання

Визначити чи правильними є такі твердження (так/ні):

1. Товари, поміщені у митний режим імпорту, оподатковуються ввізним митом, якщо інше не передбачено законом, при дотриманні умов та обмежень.
2. Товари, поміщені у митний режим реімпорту, не звільняються від оподаткування ввізним митом.
3. Товари, поміщені у митний режим експорту, не оподатковуються вивізним митом у випадках, встановлених законом.
4. До товарів, поміщених у митний режим транзиту, не застосовується умовне повне звільнення від оподаткування ввізним митом.
5. До товарів, поміщених у митний режим тимчасового ввезення, застосовується повне звільнення від оподаткування ввізним митом.
6. До товарів, поміщених у митний режим митного складу, застосовується умовне повне звільнення від оподаткування ввізним митом.
7. До товарів, поміщених у митний режим безмитної торгівлі, застосовується умовне повне звільнення від оподаткування ввізним митом.

8. До товарів, поміщених у митний режим переробки на митній території, застосовується повне звільнення від оподаткування ввізним митом.

9. Товари, поміщені у митний режим переробки за межами митної території, оподатковуються вивізним митом.

10. Товари, поміщені у митний режим відмови на користь держави, не звільняються від оподаткування ввізним митом.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Мито – це:

а) прямий податок;

б) непрямий податок;

в) акциз;

г) обов'язків збір.

2. Мито, яке застосовується, коли ввозять в Україну товари, при виробництві або експорті яких використовувалась субсидія, якщо таке ввезення завдає шкоди вітчизняним виробникам подібних товарів, а також при вивезенні товарів, якщо таке вивезення зашкоджує державним інтересам України, це:

а) компенсаційне мито;

б) антидемпінгове мито;

г) спеціальне мито;

в) всі відповіді правильні.

3. Платниками мита є:

а) юридичні і фізичні особи;

б) юридичні особи;

в) фізичні особи;

г) юридичні і фізичні особи, які здійснюють переміщення через кордон товарів або інших предметів, що підлягають оподаткуванню згідно законодавства.

4. Об'єктом оподаткування мита є:

а) митна вартість товарів або їх кількісні показники;

б) договірна вартість товарів або їх кількісні показники;

в) справедлива вартість товарів або їх кількісні показники;

г) ринкова вартість товарів або їх кількісні показники.

5. Письмова заява встановленої форми, що подається митному органу і містить відомості щодо товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон України, необхідна для їх митного оформлення, це:

а) митна декларація;

б) акредитаційна заява;

в) облікова картка суб'єкта ЗЕД;

г) ліцензія на експорт.

6. Митним брокером може бути:

а) підприємство, якому надано авторизацію на провадження митної брокерської діяльності та яке надає послуги митного представництва, а також

послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, в інтересах іншої особи від її імені або від власного імені;

б) підприємство, якому не надано авторизацію на провадження митної брокерської діяльності;

в) іноземний представник;

г) нерезидент.

7. Розрахунок суми мита, в разі застосування специфічної ставки, здійснюється за формулою:

а) Мс=КТ×СМс×Окс/Оквк;

б) Ма=(ЧФВ×Ст)/100%;

в) Мс = Н х Мс х Кє;

г) правильні відповіді а і в.

8. Умовне часткове звільнення від оподаткування ввізним митом застосовується до:

а) товарів, поміщених у митні режими транзиту, тимчасового ввезення, митного складу, вільної митної зони, безмитної торгівлі, переробки на митній території, знищення або руйнування;

б) товарів, поміщених у митні режими транзиту, тимчасового вивезення;

в) товарів поміщених у митний режим тимчасового ввезення, за умови дотримання вимог та обмежень;

г) товарів, поміщених у митні режими реімпорту та відмови на користь держави.

9. Застосування якого митного режиму передбачає подальше використання товарів тільки за межами України?

а) магазин безмитної торгівлі;

б) експорт;

в) реімпорт;

г) транзит.

10. Базою для нарахування митних зборів є:

а) загальна митна вартість товарів;

б) митна вартість товару + сума мита;

в) митна вартість товару + сума мита + сума акцизного збору;

г) митна вартість товару + сума мита + сума акцизного збору + сума сплаченого податку на додану вартість.

Завдання для самостійного виконання

1. Підприємство імпортує обладнання митною вартістю 50 000 євро, ставка ввізного мита становить 10%, курс НБУ потрібно визначити на поточний період. Необхідно розрахувати суму мита, митну вартість у гривнях, базу оподаткування для ПДВ, суму ПДВ. За результатами розрахунку сформувати висновок щодо впливу мита на податкову базу.

2. Заповнити порожні місця в табл. 5.1 на підставі аналізу особливостей сплати мита залежно від митного режиму.

Таблиця 5.1 – Оподаткування митом залежно від митного режиму

Митний режим	**Сплата мита (так/ні)**	**Особливості оподаткування**	**Нормативне регулювання**
Імпорт (випуск у вільний обіг)			
Експорт			
Транзит			
Тимчасове ввезення			
Митний склад			
Переробка на митній території			

3. Підприємство за звітний період ввозить обладнання для виставки (на 1 рік), сировину для переробки з метою подальшого реекспорту, товар для продажу в Україні та переміщує товар з України до Польщі. Потрібно визначити для кожної ситуації оптимальний митний режим, охарактеризувати порядок сплати мита, визначити можливість використання податкових пільг або умовного звільнення. Отримані результати відобразити в табл. 5.2.

Таблиця 5.2 – Вибір митного режиму

Ситуація	**Митний режим**	**Порядок сплати мита**	**Використання податкових пільг або умовного звільнення**
1			
2			
3			
4			

4. Проаналізувати вплив існуючих митних режимів на зовнішньоекономічну діяльність підприємств, розвиток промисловості, інвестиційну привабливість в країні. В ході виконання завдання необхідно: порівняти митні режими; визначити роль митного складу для мінімізації фінансових ризиків; визначити вплив митного режиму на суму митних платежів; сформувати напрями вдосконалення митного адміністрування в Україні враховуючи досвід країн ЄС.

5. Використовуючи онлайн-сервіс Державної митної служби України, а саме Калькулятор митної вартості авто (https://cabinet.customs.gov.ua/autocalc) здійснити розрахунок митних платежів для трьох транспортних засобів: варіант 1 – легковий автомобіль 2018 року випуску, тип пального бензин, об’єм двигуна 2000 см3, вартість складає 8000 євро; варіант 2 – легковий автомобіль 2015 року випуску, тип пального дизель, об’єм двигуна 2500 см3, вартість складає 9500 євро; варіант 3 – електромобіль 2022 року випуску, вартість складає 15000 євро. Визначте суму ввізного мита, акцизного податку, ПДВ,

загальну суму митних платежів, кінцеву вартість авто після розмитнення. Результати розрахунків відобразіть в табл. 5.3.

Таблиця 5.3 – Розрахунок митних платежів

Показник	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3
Митна вартість (грн)			
Ввізне мито			
Акцизний податок			
ПДВ			
Загальна сума митних платежів			
Кінцева вартість авто			

6. Використовуючи онлайн-сервіс Державної митної служби України, а саме Інтегрований митний тариф (https://cabinet.customs.gov.ua/tnvinfo) знайти коди УКТ ЗЕД для групи товарів: ноутбук; легковий автомобіль; кава обсмажена в зернах; смартфон; пиво солодове. Для кожної категорії товару визначити: код УКТ ЗЕД; ставка мита (%); ставка акцизу (%); особливості оподаткування; пільгові умови.

Таблиця 5.4 – Інтегрований митний тариф

Товар	Код УКТ ЗЕД	Ставка мита (%)	Ставка акцизу (%)	Особливості оподаткування	Пільгові умови

7. Створити стрічку часу за однією з тем: становлення та розвиток мита в Україні; зміна законодавчої бази для мита в Україні; функціонування Державної митної служби України.

Для створення стрічки часу можна використати сервіси: Timeline.JS (https://timeline.knightlab.com/); Timetoast (https://www.timetoast.com/); Preceden (https://www.preceden.com/).

Представити отримані результати.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. СУТНІСТЬ І ПРИЗНАЧЕННЯ ПРЯМИХ ПОДАТКІВ

ТЕМА 6. ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА

Мета теми: розглянути особливості контролю за сплатою податку на прибуток підприємства; ознайомитися із шляхами здійснення податкового контролю; розкрити специфіку функціонування неприбуткових організацій; вивчити вимоги, яким має відповідати підприємство, установа та організація щоб зареєструватися як неприбуткове підприємство, установа чи організація; ознайомитися з Реєстром неприбуткових установ та організацій; розглянути перелік неприбуткових організацій.

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

1. Контроль за сплатою податку на прибуток підприємства.
2. Функціонування неприбуткових організацій.

Основні терміни та поняття

Амортизація, база оподаткування, валовий дохід, господарська діяльність, грошове зобов'язання платника податків, державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, дохід з джерелом їх походження з України, емісійний дохід, податкова декларація, податкова пільга, податок на прибуток підприємства, постійне представництво, штрафна санкція.

Методичні рекомендації

Перше питання присвячене дослідженню особливостей контролю за сплатою податку на прибуток підприємства. Слід усвідомити, що податковий контроль – це «система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи» [3]. Далі необхідно ознайомитися із шляхами здійснення податкового контролю: «ведення обліку платників податків; інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів; перевірки та звірки; моніторинг контрольованих операцій та опитування посадових, уповноважених осіб та/або працівників платника податків; облік та моніторинг діяльності фінансових агентів» [3]. Зокрема, слід звернути увагу на особливості сплати податку на прибуток до бюджету та здійснення контролю контролюючим органом за такими платниками: платники податку, які провадять страхову діяльність; нерезиденти; суб'єкти, які здійснюють випуск та проведення лотерей; контрольована іноземна компанія; резиденти Дія Сіті – платники

податку на особливих умовах; діяльність з торгівлі валютними цінностями у готівковій формі.

В рамках другого питання студент повинен усвідомити, що «не є платниками податку неприбуткові підприємства, установи та організації у порядку та на умовах, встановлених ПКУ» [3]. При опрацюванні даного питання необхідно вивчити вимоги, яким має відповідати підприємство, установа та організація щоб зареєструватися як неприбуткове підприємство, установа чи організація. Далі слід усвідомити, що «доходи (прибутки) неприбуткової організації використовуються виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами» [3]. Доцільно розглянути у яких випадках неприбуткова організація виключається контролюючим органом з Реєстру неприбуткових установ та організацій та вважається платником податку на прибуток для цілей оподаткування. «Порядок ведення Реєстру неприбуткових установ та організацій, включення неприбуткових підприємств, установ та організацій до Реєстру та виключення з Реєстру встановлює Кабінет Міністрів України» [3]. Також слід розглянути перелік неприбуткових організацій: «бюджетні установи; громадські об’єднання, політичні партії, творчі спілки, релігійні організації, благодійні організації, пенсійні фонди; спілки, асоціації та інші об’єднання юридичних осіб; житлово-будівельні кооперативи (з першого числа місяця, наступного за місяцем, в якому відповідно до закону здійснено прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом житлового будинку і такий житловий будинок споруджувався або придбавався житлово-будівельним (житловим) кооперативом), дачні (дачно-будівельні), садівничі та гаражні (гаражно-будівельні) кооперативи (товариства); об’єднання співвласників багатоквартирного будинку, асоціації власників жилих будинків; професійні спілки, їх об’єднання та організації профспілок, а також організації роботодавців та їх об’єднання; сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, кооперативні об’єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів» [3]. Під кінець питання слід усвідомити, що для неприбуткових організацій встановлюється річний податковий (звітний) період.

Питання для самоконтролю

1. Що таке податковий контроль?
2. Які органи уповноважені здійснювати податковий контроль?
3. Яким чином здійснюється податковий контроль?
4. Охарактеризуйте особливості сплати податку на прибуток підприємства та здійснення контролю Державною податковою службою.
5. Які підприємства, установи та організації відносять до неприбуткових?
6. Яким вимогам повинні відповідати неприбуткові підприємства, установи та організації?
7. Охарактеризуйте випадки виключення неприбуткових організацій з Реєстру неприбуткових установ та організацій.

8. Вкажіть перелік неприбуткових організацій.

9. Чи встановлюється річний податковий (звітний) період для неприбуткових організацій?

Одноваріантні запитання

Визначити чи правильними є такі твердження (так/ні):

1. Податковий контроль – система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

2. Не є шляхом здійснення податкового контролю ведення обліку платників податків, інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів.

3. Є платниками податку неприбуткові підприємства, установи та організації.

4. Неприбуткові підприємства, установи та організації повинні бути утворені та зареєстровані в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації.

5. Доходи неприбуткової організації використовуються для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами, а також для фінансування власних комерційних потреб.

6. У разі недотримання неприбутковою організацією вимог вона не виключається контролюючим органом з Реєстру неприбуткових установ та організацій.

7. Порядок ведення Реєстру неприбуткових установ та організацій, включення неприбуткових підприємств, установ та організацій до Реєстру та виключення з Реєстру встановлює Міністерство Фінансів.

8. До неприбуткових організацій відносять бюджетні установи.

9. До неприбуткових організацій не відносять об’єднання співвласників багатоквартирного будинку.

10. Для неприбуткових організацій, які внесені до Реєстру неприбуткових установ та організацій, встановлюється річний податковий (звітний) період.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Підставою для визначення доходу платника податку на прибуток підприємств є:

а) дані фінансової звітності;

б) дані податкової звітності;

в) дані податкових реєстрів;

г) данні первинних документів.

2. Платниками податку на прибуток НЕ є:

а) суб'єкти господарювання – юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність;

б) фізичні особи – підприємці, у тому числі такі, що обрали спрощену систему оподаткування, та фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність;

в) нерезиденти, які здійснюють господарську діяльність на території України через постійне представництво;

г) бюджетні установи та громадські об'єднання, політичні партії, релігійні, благодійні організації, пенсійні фонди, які внесені до Реєстру неприбуткових установ та організацій.

3. Ставка податку страхових компаній зі страхування життя становить:

а) 18%;

б) 3%;

в) 10%;

г) 0%.

4. Валовий дохід визначається за формулою:

а) ВД=ЗД-ПДВ-А;

б) ВД=ЗД-ПДВ;

в) ВД=ЗД+ПДВ+А;

г) ВД=ЗД+ПДВ.

5. Звільняється від сплати податку:

а) прибуток державних підприємств;

б) прибуток нерезидентів;

в) прибуток підприємств та організацій, які засновані громадськими організаціями інвалідів і є їх повною власністю;

г) правильні відповіді а і в.

6. Яким чином розраховується податок на прибуток за результатами звітного періоду?

а) ПНП=(ВД-ВВ)×Н;

б) ПНП=(ВД-ВВ-А)×Н;

в)ПНП=(ВД-ВВ-А-С)×Н;

г) ПНП=(ВД-ВВ-А-ПДВ)×Н.

7. Страховики сплачують:

а) податок на прибуток;

б) податок на дохід;

в) податок на додану вартість;

г) податок на прибуток і дохід.

8. Прибутки нерезидентів, отримані у вигляді доходів від безпроцентних (дисконтних) облігацій чи казначейських зобов'язань, оподатковуються за ставкою:

а) 23%;

б) 21%;

в) 19%;

г) 18%.

9. Річний податковий період встановлюється для таких платників податку:

а) платників податку, які зареєстровані протягом звітного (податкового) року (новостворені), що сплачують податок на прибуток на підставі річної податкової декларації за період діяльності у звітному (податковому) році;

б) виробників сільськогосподарської продукції;

в) платників податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за показниками Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), за попередній річний звітний період, не перевищує 40 мільйонів гривень;

г) усі відповіді правильні.

10. Чи в усіх випадках на платника накладається фінансова санкція при встановленні неправильного обчислення податку на прибуток?

а) так, у всіх випадках, оскільки встановлено порушення чинного податкового законодавства;

б) в окремих випадках фінансова санкція може не накладатися;

в) вирішує сам перевіряючий, який виявив порушення обчислення податку на прибуток;

г) правильної відповіді немає.

Завдання для самостійного виконання

1. Заповнити порожні місця в табл. 6.1 на підставі аналізу системи податкового контролю за правильністю нарахування та своєчасністю сплати податку на прибуток. Під кінець розкрити роль електронної звітності у підвищенні ефективності контролю.

Таблиця 6.1 – Форми контролю за сплатою податку на прибуток

Форма контролю	**Характеристика**	**Підстава проведення**	**Нормативне регулювання**
Камеральна перевірка			
Документальна планова перевірка			
Документальна позапланова перевірка			
Фактична перевірка			
Моніторинг контрольованих операцій			

2. Заповнити табл. 6.2 на підставі дослідження правових і податкових засад функціонування неприбуткових організацій в Україні.

Таблиця 6.2 – Критерії неприбуткових організацій в Україні

Критерій	Характеристика	Стаття ПКУ
Мета діяльності		
Заборона розподілу прибутку		
Використання доходів		
Установчі документи		
Включення до Реєстру неприбуткових установ та організацій		
Підстави виключення з Реєстру неприбуткових установ та організацій		
Приклади неприбуткових установ та організацій		

3. Громадська організація за результатами звітного періоду отримала благодійний внесок на суму 2 000 000 грн та з них 400 000 грн було використано для здійснення виплати премій засновника. Необхідно здійснити наступне: 1) встановити наявність порушення вимог неприбутковості, ймовірність втратити організацією статуту неприбуткової, визначити період виникнення обв'язку зі сплати податку на прибуток; 2) розрахувати суму податку на прибуток із коштів, які були використання не за цільовим призначенням, розмір штрафних санкцій. Отримані результати відобразити в табл. 6.3.

Таблиця 6.3 – Наслідки порушення вимог неприбутковості

Показник	Характеристика/Значення
Встановити наявність порушення вимог неприбутковості	
Встановити ймовірність втратити організацією статуту неприбуткової	
Визначити період виникнення обв'язку зі сплати податку на прибуток	
Сума порушення	
Ставка податку	
Сума податку на прибуток	
Можливі санкції	

4. Заповнити табл. 6.4 на підставі порівняння видів неприбуткових організацій, а саме: благодійна організація; громадське об'єднання; релігійна організація; політична партія.

Таблиця 6.4 – Порівняльна характеристика

Показники	Благодійна організація	Громадське об'єднання	Релігійна організація	Політична партія
Мета діяльності				
Джерело фінансування				
Особливості оподаткування				
Звітність				
Ризики у сфері неприбуткових організацій				

5. Провести дослідження особливостей роботи неприбуткових установ та організацій в Україні в умовах сьогодення. В рамках завдання необхідно: здійснити аналіз податкових пільг, міжнародної допомоги; визначити роль неприбуткових установ та організацій у соціальних програмах, гуманітарній допомозі; визначити ризик для неприбуткових установ та організацій; сформувати напрями вдосконалення неприбуткових установ та організацій.

6. Використовуючи онлайн-сервіс Державної податкової служби України, а саме Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс (https://zir.tax.gov.ua/) знайти роз'яснення щодо: терміни подання декларації з податку на прибуток; порядок реєстрації платників ПДВ; оподаткування благодійної допомоги; нарахування пені за несвоєчасну сплату податків; відповідальність за неподання податкової звітності. Результати відобразіть в табл. 6.5.

Таблиця 6.5 – Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс

Питання	**Категорія Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс**	**Короткий зміст відповіді**	**Стаття ПКУ**
терміни подання декларації з податку на прибуток			
порядок реєстрації платників ПДВ			
оподаткування благодійної допомоги			
нарахування пені за несвоєчасну сплату податків			
відповідальність за неподання податкової звітності			

7. Використовуючи онлайн-сервіс Державної податкової служби України, а саме Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс (https://zir.tax.gov.ua/), здійснити оцінку значення інструменту податкового консультування. Зокрема, необхідно зробити наступне: охарактеризувати індивідуальну, узагальнюючу податкову консультацію, отримання інформаційної відповіді; визначити переваги і недоліки використання Загальнодоступного інформаційно-довідкового ресурсу; сформувати напрями удосконалення цифрових консультаційних сервісів податкової служби.

ТЕМА 7. ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Мета теми: визначити особливості оподаткування операцій з продажу об'єктів нерухомого майна або обміну об'єктів рухомого майна; з'ясувати необхідність здійснення оподаткування доходу, отриманого платником податку в результаті прийняття ним у спадщину чи дарунок майна; охарактеризувати механізм оподаткування доходів, отриманих фізичною особою, яка провадить незалежну професійну діяльність; ознайомитись із порядком подання податкової декларації про майновий стан і доходи.

Питання для опанування теоретичного матеріалу

1. Порядок оподаткування операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомого майна.
2. Оподаткування доходу, отриманого платником податку в результаті прийняття ним у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав.
3. Оподаткування доходів, отриманих фізичною особою, яка провадить незалежну професійну діяльність.
4. Порядок подання річної декларації про майновий стан і доходи (податкової декларації).

Основні терміни та поняття

Відрахування, вилучення, договір, загальний оподатковуваний дохід, загальний місячний оподатковуваний дохід, загальний річний оподатковуваний дохід, податкова система, платники податку, пільги, податкова декларація, подвійне оподаткування, податок на доходи фізичних осіб, податкова знижка, податковий агент, податкова соціальна пільга.

Методичні рекомендації

Перше питання присвячено дослідженню порядку оподаткування операцій з продажу об'єктів нерухомого майна. При цьому, вивчення даного питання слід розпочати з усвідомлення того, що: «дохід, отриманий платником податку від продажу не частіше одного разу протягом звітного податкового року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового будинку, земельної ділянки, що не перевищує норми безоплатної передачі та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад три роки, не оподатковується; дохід, отриманий платником податку від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості підлягає оподаткуванню» [3]. Одночасно, слід звернути увагу на те, що «дохід від продажу об'єкта нерухомості визначається виходячи з ціни, зазначеної в договорі купівлі-продажу, але не нижче оціночної вартості такого об'єкта» [3]. Студент повинен проаналізувати особливості проведення операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомості між фізичними особами, визначити

відповідальних осіб за сплату податку через банківські установи. Крім того, слід пам'ятати, що «порядок визначення оціночної вартості нерухомості та об'єктів незавершеного будівництва, неподільного об'єкта незавершеного будівництва/майбутнього об'єкта нерухомості, що продаються (обмінюються), визначається Фондом державного майна України» [3].

Далі необхідно розглянути порядок оподаткування операцій з продажу або обміну об'єктів рухомого майна. Зокрема, «дохід від продажу (обміну) об'єкта рухомого майна (крім легкових автомобілів, мотоциклів, мопедів) визначається виходячи з ціни, зазначеної у договорі купівлі-продажу (міни), але не нижче оціночної вартості цього об'єкта» [3]. У свою чергу, «дохід від продажу (обміну) легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда визначається виходячи з ціни, зазначеної у договорі купівлі-продажу (міни), але не нижче середньоринкової вартості відповідного транспортного засобу або не нижче його оціночної, ринкової вартості, визначеної згідно із законом (за вибором платника податку)» [3]. При цьому студент повинен розглянути спосіб визначення середньоринкової вартості легкових автомобілів, мотоциклів, мопедів, випадки звільнення від оподаткування доходу, отриманого платником податку від продажу протягом звітного року одного з об'єктів рухомого майна у вигляді легкового автомобіля, випадки призначення податкового агента, з'ясувати роль та призначення нотаріуса під час проведення операцій з відчуження об'єктів рухомого майна.

Опрацювання другого питання студент має розпочати із визначення об'єктів спадщини платника податку, таких як: «об'єкт нерухомості, неподільний об'єкт незавершеного будівництва/майбутній об'єкт нерухомості, подільний об'єкт незавершеного будівництва; об'єкт рухомого майна (предмет антикваріату або витвір мистецтва, природне дорогоцінне каміння чи дорогоцінний метал, прикраса з використанням дорогоцінних металів та/або природного дорогоцінного каміння, будь-який транспортний засіб та приладдя до нього, інші види рухомого майна); об'єкт комерційної власності, а саме: цінні папери (крім депозитного (ощадного), іпотечного сертифіката), корпоративне право, власність на об'єкт бізнесу як такий, тобто власність на єдиний майновий комплекс, інтелектуальна (промислова) власність або право на отримання доходу від неї, майнові та немайнові права; сума страхового відшкодування (страхових виплат) за страховими договорами, а також сума, що зберігається відповідно на пенсійному депозитному рахунку, накопичувальному пенсійному рахунку, індивідуальному пенсійному рахунку спадкодавця – учасника накопичувальної системи пенсійного забезпечення; готівка або кошти, що зберігаються на рахунках/електронних гаманцях спадкодавця, відкритих у банках, інших фінансових установах, небанківських надавачах платіжних послуг/емітентах електронних грошей, депозитні, ощадні, іпотечні сертифікати, сертифікати фонду операцій з нерухомістю» [3]. Відповідно, студентам необхідно з'ясувати ставки оподаткування об'єктів спадщини, відповідальних осіб за сплату податку до бюджету, порядок видачі свідоцтва про право на спадщину.

При вивченні третього питання слід звернути увагу на те, що «задля здійснення незалежної професійної діяльності особи зобов'язані стати на облік у контролюючих органах за місцем свого постійного проживання як самозайняті особи та отримати довідку про взяття на облік» [3]. При цьому, «доходи громадян, від провадження незалежної професійної діяльності, підлягають оподаткуванню та оподатковуваним доходом вважається сукупний чистий дохід, тобто різниця між доходом і документально підтвердженими витратами, необхідними для провадження певного виду незалежної професійної діяльності» [3]. Опрацьовуючи дане питання необхідно дослідити порядок подання податкової декларації фізичними особами, які провадять незалежну професійну діяльність, порядок ведення обліку доходів і витрат від здійснення незалежної професійної діяльності.

Останнє питання теоретичного блоку передбачає визначення порядку подання річної декларації про майновий стан і доходи, адже платник податку зобов'язаний подавати річну декларацію про майновий стан. Проте, «обов'язок платника податку щодо подання податкової декларації вважається виконаним і податкова декларація не подається, якщо було отримано доходи від: доходи, у тому числі іноземні доходи, які згідно з ПКУ не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу; доходи виключно від податкових агентів незалежно від виду та розміру нарахованого (виплаченого, наданого) доходу; доходи від операцій продажу (обміну) майна, дарування, дохід від яких відповідно до ПКУ не оподатковується, оподатковується за нульовою ставкою та/або з яких при нотаріальному посвідченні договорів, за якими був сплачений податок відповідно до цього розділу; доходи у вигляді об'єктів спадщини, які відповідно до ПКУ оподатковуються за нульовою ставкою податку» [3].

Поряд з цим, «платники податку – резиденти, які виїжджають за кордон на постійне місце проживання, зобов'язані подати до контролюючого органу податкову декларацію не пізніше 60 календарних днів, що передують виїзду та контролюючий орган протягом 30 календарних днів після надходження податкової декларації зобов'язаний перевірити визначене податкове зобов'язання, сплату належної суми податку і видати довідку про таку сплату та про відсутність податкових зобов'язань» [3]. Слід також з'ясувати випадки звільнення платників податку від обов'язку подання податкової декларації, порядок заповнення податкової декларації, визначити випадки заповнення та подання податкової декларації від імені платника податку іншими особами, терміни сплати фізичною особою податкового зобов'язання, форму заповнення податкової декларації. На завершення розкриття цього питання студент повинен ознайомитися з обов'язками контролюючих органів щодо надання допомоги платникам податків при заповненні, подачі податкової декларації.

Питання для самоконтролю

1. У яких випадках не оподатковується дохід, отриманий платником податку від продажу житлового будинку, квартири або їх частини?

2. Яким чином здійснюється оподаткування доходу отриманого платником податку від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об’єктів нерухомості?

3. Поясніть механізм розрахунку доходу від продажу об’єкта нерухомості.

4. Яку функцію виконує нотаріус під час проведення операцій з продажу об’єктів нерухомості між фізичними особами?

5. Поясніть, яка особа визначає та самостійно сплачує суму податку через банківські установи?

6. Який орган здійснює визначення оціночної вартості нерухомості та об’єктів незавершеного будівництва?

7. Наведіть механізм визначення доходу від продажу об’єкта рухомого майна.

8. Яким чином визначається дохід від продажу легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда?

9. Поясніть процес розрахунку середньоринкової вартості легкових автомобілів, мотоциклів, мопедів.

10. Яка особа може вважатися податковим агентом платника податку при здійсненні купівлі-продажу об’єкта рухомого майна?

11. Протягом якого періоду нотаріус подає до контролюючого органу за місцем розташування державної нотаріальної контори або робочого місця приватного нотаріуса інформацію про посвідчені договори купівлі-продажу?

12. Наведіть перелік об’єктів спадщини платника податку.

13. За якими ставками оподатковуються об’єкти спадщини?

14. Який уповноважений орган щокварталу подає до контролюючого органу інформацію про видачу свідоцтв про право на спадщину?

15. На підставі чого спадкоємцю-нерезиденту видається свідоцтво про право на спадщину?

16. Які дії необхідно виконати особам щоб здійснювати незалежну професійну діяльність?

17. Охарактеризуйте порядок подання податкової декларації фізичними особами, які провадять незалежну професійну діяльність.

18. Яку роль виконує центральний орган виконавчої влади та контролюючий орган при здійсненні обліку доходів і витрат від незалежної професійної діяльності?

19. Назвіть випадки, за якими обов’язок платника податку щодо подання податкової декларації вважається виконаним і податкова декларація не подається.

20. Протягом якого терміну платники податку – резиденти, які виїжджають за кордон на постійне місце проживання, зобов’язані подати до контролюючого органу податкову декларацію?

21. Наведіть перелік випадків, за якими платники податку звільняються від обов’язку подання податкової декларації.

22. Назвіть випадки заповнення та подання податкової декларації від імені платника податку іншими особами.

23. Протягом якого терміну фізична особа зобов’язана сплатити суму податкового зобов’язання?

24. Охарактеризуйте порядок заповнення податкової декларації.

25. Який орган та на якій основі надає консультативну допомогу з питань заповнення річної податкової декларації платникам податку?

Одноваріантні запитання

Визначити чи правильними є такі твердження (так/ні):

1. Не оподатковується один раз протягом звітного податкового року, за умови перебування такого майна у власності платника податку більше трьох років, дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку.
2. Дохід від продажу (обміну) об’єкта рухомого майна (крім легкових автомобілів, мотоциклів, мопедів) визначається виходячи з середньоринкової вартості, зазначеної у договорі купівлі-продажу (міни), але не нижче оціночної вартості цього об’єкта.
3. Дохід від продажу (обміну) легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда визначається виходячи з ціни, зазначеної у договорі купівлі-продажу (міни), але не нижче ціни відповідного транспортного засобу.
4. Середньоринкова вартість легкових автомобілів, мотоциклів, мопедів визначається щокварталу центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку, у порядку, встановленому Міністерством фінансів України.
5. Дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) протягом звітного (податкового) року третього та наступних об’єктів рухомого майна у вигляді легкового автомобіля та/або мотоцикла, та/або мопеда або іншого транспортного засобу підлягає оподаткуванню.
6. За ставкою 18% оподатковуються об’єкти спадщини, що успадковується членами сім’ї спадкодавця першого та другого ступенів споріднення.
7. Особами, відповідальними за сплату (перерахування) податку до бюджету, є спадкоємці, які отримали спадщину.
8. Особи, які мають намір здійснювати незалежну професійну діяльність, не зобов’язані стати на облік у контролюючих органах за місцем свого постійного проживання.
9. Платник податку не зобов’язаний подавати річну декларацію про майновий стан і доходи (податкову декларацію).
10. Обов’язок платника податку щодо подання податкової декларації вважається виконаним і податкова декларація не подається, якщо було отримано іноземні доходи, які згідно з ПКУ не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу.
11. Платники податку – резиденти, які виїжджають за кордон на постійне місце проживання, зобов’язані подати до контролюючого органу податкову декларацію не пізніше 90 календарних днів, що передують виїзду.

12. Платники податку звільняються від обов'язку подання річної декларації про майновий стан і доходи незалежно від виду та суми отриманих доходів платниками податку, які: є малолітніми/неповнолітніми або недієздатними особами і при цьому перебувають на повному утриманні інших осіб (у тому числі батьків) та/або держави станом на кінець звітного податкового року.

Тестові завдання для самоконтролю

1. До яких доходів застосовується податкова соціальна пільга?

а) доходу самозайнятої особи від провадження підприємницької діяльності, а також іншої незалежної професійної діяльності;

б) заробітної плати, яку платник податку отримує одночасно з доходами у вигляді стипендії, грошового чи майнового (речового) забезпечення учнів, студентів, аспірантів, ординаторів, військовослужбовців, що виплачуються з бюджету;

в) доходів платника податку, інших ніж заробітна плата;

г) тільки заробітної плати.

2. З економічної позиції ПДФО націлений на:

а) наповнення місцевих бюджетів;

б) згладжування ступеня нерівності в доходах;

в) відчуження частини власності платника на користь держави;

г) узгодження інтересів різних верств суспільства.

3. Об'єктом оподаткування податком з доходів фізичних осіб у резидента в Україні є:

а) дохід, одержаний протягом звітного періоду на території України;

б) доходи, одержані в натуральній і грошовій формах;

в) загальний місячний оподатковуваний дохід, доходи за джерелом їх походження в Україні;

г) правильної відповіді немає.

4. Податковим агентом з податку щодо доходів фізичних осіб є:

а) резидент, який отримує як доходи з джерелом їх походження з території України, так і іноземні доходи;

б) фізична особа, яка виконує трудову функцію за дорученням або наказом роботодавця згідно з умовами укладеного з ним трудового договору;

в) особа, на яку ПК покладається обов'язок з обчислення, утримання з доходів, що нараховуються платнику і перерахування податків до відповідного бюджету від імені та за рахунок коштів платника податків;

г) юридична особа або фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності, яка укладає трудові договори (контракти) з найманими особами.

5. У разі, якщо платник податку має право на застосування податкової соціальної пільги з двох і більше підстав:

а) податкова соціальна пільга дорівнює сумі пільг, розрахованих за кожною підставою;

б) податкова соціальна пільга застосовується один раз;

в) податкова соціальна пільга застосовується один раз із підстави, що передбачає її найменший розмір;

г) податкова соціальна пільга не застосовується.

6. Право на застосування 150% податкової соціальної пільги має платник податку, який:

а) є самотньою матір'ю або самотнім батьком (опікуном), з розрахунком на кожну дитину віком до 18 років;

б) є особою, віднесеною законом до 3 або 4 категорії осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи;

в) є учасником бойових дій у республіці Афганістан;

г) є інвалідом 3 або 4 групи, у тому числі з дитинства.

7. Податкова знижка – це:

а) суми будь-яких витрат, які поніс платник податку у звітному періоді у зв'язку із заняттям певним видом підприємницької діяльності, на суму яких дозволяється зменшити суму його загального річного оподатковуваного доходу;

б) вартість витрат, які можуть зменшувати, за наслідком звітного року, загальний річний оподаткований дохід платника податку у зв'язку з придбанням товарів;

в) вартість витрат, понесених платником податку у зв'язку з придбанням товарів у резидентів або нерезидентів – фізичних чи юридичних осіб протягом звітного року;

г) фактично здійснені витрати протягом звітного податкового року, дозволені ПК до включення до податкової знижки.

8. На податкову знижку мають право:

а) резиденти та нерезиденти;

б) тільки нерезиденти;

в) тільки резиденти, які мають ідентифікаційний номер;

г) усі відповіді правильні.

9. Об'єкти спадщини оподатковуються податком із доходів фізичних осіб під час отримання спадщини за нульовою ставкою до:

а) вартості власності, що успадковується іншим членом подружжя спадкодавця;

б) вартості власності, що успадковується будь-яким членом родини спадкодавця першого ступеня споріднення;

в) вартості власності, що успадковується будь-яким членом родини спадкодавця першого або другого ступеня споріднення;

г) вартості власності, що успадковується будь-яким резидентом – членом родини спадкодавця.

10. На який податковий період надається податкова знижка з податку на доходи фізичних?

а) за квартал, тобто щоквартально;

б) за кожне півріччя;

в) за звітний рік;

г) усі відповіді правильні.

Завдання для самостійного виконання

1. Заповнити порожні місця в табл. 7.1 на визначення порядку оподаткування продажу житлової нерухомості відповідно до ПКУ. Слід врахувати, що фізична особа (резидент) протягом звітного року продала квартиру, яка перебувала у власності на протязі 5 років. Крім того, для фізичної особи це був перший продаж нерухомості за звітний період та квартира отримана за договором купівлі-продажу.

Таблиця 7.1 – Визначення порядку оподаткування продажу житлової нерухомості відповідно до ПКУ

Категорії	**Характеристика**	**Нормативне регулювання**
Зазначити чи підлягає оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб дохід отриманий від продажу квартири		
Вказати ставку ПДФО та військово збору		
Хто виконує роль податкового агента		
Визначити необхідність подання річної податкової декларації		

2. Заповнити табл. 7.2 на підставі здійснення дослідження оподаткування продажу комерційної нерухомості. Відбувся продаж фізичною особою нежитлової нерухомості (офіс), який перебував у власності більше 6 років та договірна вартість склала 2 300 000 грн (оціночна вартість – 2 500 000 грн). Слід врахувати, що протягом звітного року фізична особа здійснила другий продаж об’єкта нежитлової нерухомості.

Таблиця 7.2 – Оподаткування продажу комерційної нерухомості

Категорії	**Характеристика**	**Нормативне регулювання**
База оподаткування		
Сума ПДФО		
Сума військово збору		
Випадки використання пільги		
Визначити чи впливає термін перебування у власності нежитлової нерухомості на нарахування податку		
Визначити особливості оподаткування різних типів нерухомості		

3. Заповнити табл. 7.3 на підставі опрацювання норм ПКУ, а саме статті 174. Оподаткування доходу, отриманого платником податку в результаті прийняття ним у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав. Враховуючи дані табл. 7.3 необхідно визначити ставку ПДФО, військового збору, розрахувати податки, визначити платника податку, необхідність подання декларації.

Таблиця 7.3 – Оподаткування доходу, отриманого платником податку в результаті прийняття ним у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав

Об’єкт спадщини, дарунка	Ступінь споріднення	Статус дарувальника, спадкоємця	Оціночна вартість, грн	Ставка ПДФО	Ставка ВЗ	Сума ПДФО	Сума ВЗ	Платник податку	Подання річної декларації про майновий стан і доходи
Квартира	Мати – син	Резидент	1800000						
Грошові кошти	Дядько – племінниця	Резидент	300000						
Земельна ділянка	Бабуся – онука	Резидент	650000						
Автомобіль	Друг – фізична особа	Резидент	500000						
Корпоративні права	Родич 2 ступеня	Нерезидент	1200000						

4. Заповнити табл. 7.4 на підставі аналізу норм ПКУ, а саме статті 178. Оподаткування доходів, отриманих фізичною особою, яка провадить незалежну професійну діяльність. Зокрема, необхідно визначити: річний оподатковуваний дохід; суму ПДФО; суму військово збору; порядок сплати авансованих платежів; строки подання декларації.

Таблиця 7.4 – Оподаткування доходів, отриманих фізичною особою, яка провадить незалежну професійну діяльність

Показники	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	Разом за рік
Дохід, грн	250000	300000	200000	350000	
Документально підтверджені витрати, грн	90000	120000	80000	140000	
Чистий оподатковуваний дохід, грн					
ПДФО					
ВЗ					

5. Протягом звітного року приватний нотаріус отримав дохід у розмірі 1 200 000 грн та документально підтверджені витрати склали 400 000 грн. Водночас, за результатами надання консультаційних послуг іншій юридичній особі (на підставі цивільно-правового договору) нотаріус отримав дохід у розмірі 50 000 грн. Враховуючи дані необхідно: визначити перелік доходів, які відносяться до складу доходів від незалежної професійної діяльності; розрахувати чистий оподатковуваний дохід; визначити суму ПДФО та ВЗ; охарактеризувати особливості оподаткування незалежної професійної діяльності.

6. На підставі опрацювання норм ПКУ, а саме статті 179. Порядок подання річної декларації про майновий стан і доходи (податкової декларації) необхідно заповнити табл. 7.5-7.6.

Таблиця 7.5 – Визначення необхідності подання річної декларації про майновий стан і доходи

Вид доходу	**Сума, грн**	**Утримання податку податковим агентом (так/ні)**	**Подання декларації (так/ні)**	**Характеристика**
Заробітна плата	420000	так		
Надходження від здачі квартири в оренду	180000	ні		
Іноземний дохід	90000	ні		
Спадщина	-	-		

Таблиця 7.6 – Особливості подання річної декларації про майновий стан і доходи

Питання	**Характеристика**	**Стаття ПКУ**
Хто подає річну декларацію про майновий стан і доходи		
Граничний термін подання декларації про майновий стан і доходи		
Термін сплати податкових зобов’язань		
Способи подання декларації		
Відповідальність за неподання декларації		

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. СУТНІСТЬ І ПРИЗНАЧЕННЯ РЕНТНОЇ ПЛАТИ, ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ, МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

ТЕМА 8. РЕНТНА ПЛАТА, ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК

Мета теми: з'ясувати процес нарахування рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; розглянути платників, об'єкт, базу оподаткування, ставки рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України; дати характеристику основних елементів рентної плати за транспортування нафти й нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами; ознайомитись із механізмом подання декларації та визначити термін сплати рентної плати.

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

1. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.
2. Рентна плата за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України.
3. Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України.
4. Подання декларації та строки сплати рентної плати.

Основні терміни та поняття

Власники земельних ділянок, добування корисних копалин, екологічний податок, загальне водокористування, земельний податок, земельна ділянка, землекористувачі, землі сільськогосподарського призначення, корисні копалини, лісові землі, мінеральна сировина, пересувне джерело забруднення, плата за землю, рентна плата, сільськогосподарські угіддя, спеціальне водокористування, стаціонарне джерело забруднення.

Методичні рекомендації

Розкриття першого питання вимагає від студента усвідомлення того, що «платниками рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, є юридичні та фізичні особи – суб'єкти господарювання, які використовують у межах території України ділянки надр для: зберігання природного газу, нафти, газоподібних та інших рідких нафтопродуктів; витримування виноматеріалів, виробництва і зберігання вино продукції; вирощування грибів, овочів, квітів та інших рослин; зберігання харчових продуктів, промислових та інших товарів, речовин і матеріалів; провадження інших видів господарської діяльності» [3]. Відповідно, слід відзначити, що «не є платниками рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, військові частини, заклади, установи і організації Збройних Сил України та інші військові

формування, утворені відповідно до закону, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету» [3]. Далі, доцільно відзначити, що «об'єктом оподаткування рентною платою за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, є обсяг підземного простору надр» [3]. Далі, студентам слід розглянути випадки, коли не справляється рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, визначити ставки рентної плати, які встановлюються залежно від корисних властивостей надр і ступеня екологічної безпеки.

Під час вивчення другого питання у студента має сформуватись уявлення щодо нарахування рентної плати за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України. Студент повинен визначити, що «платниками рентної плати за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) є загальні користувачі радіочастотного спектра України, визначені законодавством про електронні комунікації та радіочастотний спектр, яким надано право користуватися радіочастотним спектром України в межах виділеної частини смуг радіочастот загального користування та не є платниками рентної плати спеціальні користувачі, перелік яких визначено Законом України «Про електронні комунікації», радіоаматори та користувачі суднових станцій, що встановлені на борту судна» [3]. У свою чергу, «об'єктом оподаткування рентною платою за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України є ширина смуги радіочастот, що визначається як частина смуги радіочастот загального користування у відповідному регіоні та зазначена у відповідних ліцензіях, дозволах та присвоєннях» [3]. Також, студентам потрібно проаналізувати ставки рентної плати, особливості їх встановлення, порядок нарахування податкових зобов'язань з рентної плати за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України.

Вивчення третього питання слід розпочати з визначення платників та переліку об'єктів оподаткування рентною платою за транспортування нафти і нафтопродуктів. Відповідно студент має усвідомити, що «платниками рентної плати є суб'єкти господарювання, які експлуатують об'єкти магістральних трубопроводів та надають (організовують) послуги з транспортування (переміщення) вантажу трубопроводами України» [3]. При цьому, об'єктом оподаткування рентною платою є: «для нафти та нафтопродуктів є їх фактичні обсяги, що транспортуються територією України у податковому (звітному) періоді; для аміаку є сума добутків відстаней відповідних маршрутів його транспортування (переміщення), узгоджених між платником рентної плати та замовником на відповідний податковий (звітний) період, на обсяги аміаку, транспортованого (переміщеного) кожним маршрутом транспортування» [3]. Також, студент повинен розглянути ставки оподаткування «за транспортування однієї тонни нафти магістральними нафтопроводами, нафтопродуктів магістральними нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування однієї тонни аміаку за кожні 100 кілометрів відстані відповідних маршрутів його транспортування» [3]. Другим проблемним аспектом даного питання є

визначення суми податкових зобов’язань з рентної плати, порядок сплати даної суми.

Опрацювання останнього питання студент має розпочати з того, що «базовий податковий (звітний) період для рентної плати дорівнює календарному кварталу, а для рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин за видобування нафти, конденсату, природного газу, у тому числі газу, розчиненого у нафті (нафтового (попутного) газу), етану, пропану, бутану, рентної плати за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України та рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України, дорівнює календарному місяцю» [3].

Одночасно, слід звернути увагу на процес обчислення суми податкових зобов’язань з рентної плати, подачі податкової декларації до контролюючого органу, а також визначити перелік інформації, яка додається до податкової декларації. Наступним аспектом даного питання є визначення того, що «сума податкових зобов’язань з рентної плати сплачується платником до бюджету протягом 10 календарних днів після закінчення граничного строку подання податкової декларації та рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів сплачується лісокористувачами щокварталу рівними частинами від суми рентної плати, зазначеної в спеціальних дозволах» [3].

Питання для самоконтролю

1. Які платники сплачують рентну плату за користування надрами в цілях, не пов’язаних з видобуванням корисних копалин?
2. Для яких цілей платники рентної плати використовують у межах території України ділянки надр?
3. Які установи та організації не є платниками рентної плати за користування надрами в цілях, не пов’язаних з видобуванням корисних копалин?
4. Наведіть перелік об’єктів оподаткування рентною платою за користування надрами в цілях, не пов’язаних з видобуванням корисних копалин.
5. У яких випадках не справляється рентна плата за користування надрами в цілях, не пов’язаних з видобуванням корисних копалин?
6. Яким чином встановлюються ставки рентної плати за користування надрами в цілях, не пов’язаних з видобуванням корисних копалин?
7. На підставі яких документів, платникам рентної плати, надано право користуватися радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України в межах виділеної частини смуг радіочастот загального користування?
8. Що є об’єктом оподаткування рентною платою за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України?

9. Охарактеризуйте порядок нарахування податкових зобов'язань з рентної плати за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України.

10. Наведіть перелік документів, який подають платники рентної плати до контролюючих органів.

11. Назвіть платників та об'єкти оподаткування рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів.

12. За якими ставками оподатковується транспортування нафти і нафтопродуктів?

13. Яким чином обчислюється сума податкових зобов'язань з рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів?

14. Визначте базовий податковий період для всіх видів рентної плати.

15. Яку інформацію містить податкова декларація, що подається платниками рентної плати до контролюючого органу?

16. Протягом якого періоду сплачується сума податкових зобов'язань з рентної плати, визначена у податковій декларації?

Одноваріантні запитання

Визначити чи правильними є такі твердження (так/ні):

1. Платниками рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, є юридичні та фізичні особи – суб'єкти господарювання, які використовують у межах території України ділянки надр для зберігання природного газу, нафти.

2. Платниками рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, є військові частини.

3. Об'єктом оподаткування рентною платою за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, є обсяг підземного простору надр.

4. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, справляється за використання транспортних тунелів та інших підземних комунікацій, колекторно-дренажних систем та об'єктів міського комунального господарства.

5. Ставки рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, встановлюються залежно від вартісної оцінки.

6. Платниками рентної плати є спеціальні користувачі, перелік яких визначено Законом України 2Про електронні комунікації», радіоаматори та користувачі суднових станцій, що встановлені на борту судна.

7. Об'єктом оподаткування рентною платою за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України є ширина смуги радіочастот.

8. Об'єктом оподаткування рентною платою за транспортування нафти і нафтопродуктів є суб'єкти господарювання, які експлуатують об'єкти

магістральних трубопроводів та надають (організовують) послуги з транспортування (переміщення) вантажу трубопроводами України.

9. Сума податкових зобов'язань з рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів за податковий (звітний) період сплачується виходячи з фактичних обсягів аміаку і відстані відповідних маршрутів його транспортування територією України.

10. Базовий податковий (звітний) період для рентної плати дорівнює року.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Платник рентної плати за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України користується даним ресурсом на підставі:

а) ліцензії на користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України;

б) патенту на користування радіочастотним ресурсом України;

в) свідоцтва про державну реєстрацію (легалізацію);

г) довідки форми 4-ОПП.

2. Платниками рентної плати за спеціальне використання води є:

а) фізичні та юридичні особи;

б) юридичні особи, що займаються перевезенням вантажів в межах України;

в) юридичні особи, їх філії, відділення, представництва, інші відокремлені підрозділи;

г) фізичні особи – споживачі води.

3. Який термін сплати податкових зобов'язань з рентної плати?

а) протягом 20 днів після подання податкового розрахунку за звітний період;

б) протягом 10 днів після подання податкового розрахунку за звітний період;

в) протягом 10 календарних днів після закінчення граничного строку подання податкової декларації;

г) протягом 20 днів після закінчення граничного строку подання податкового розрахунку за звітний період.

4. Об'єктом оподаткування рентною платою за спеціальне використання води є:

а) нормативний обсяг води в системах водопостачання з урахуванням втрат;

б) вартість транспортування води з урахуванням суми амортизації систем водопостачання;

в) фактичний обсяг води, який використовують водокористувачі;

г) норми фактичного споживання води з урахуванням обсягу втрат води в системах водопостачання.

5. Понадлімітне використання води оподатковується:

а) за подвійними ставками збору;

б) із застосуванням коефіцієнту 3;

в) у п’ятикратному розмірі;

г) не оподатковується.

6. Вкажіть строки сплати податкових зобов’язань з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин:

а) протягом 20 днів після подання податкового розрахунку за звітний період;

б) протягом 10 днів після подання податкового розрахунку за звітний період;

в) протягом 10 календарних днів після закінчення граничного строку подання податкової декларації;

г) протягом 20 днів після закінчення граничного строку подання податкового розрахунку за звітний період.

7. Об’єктом оподаткування рентною платою за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України є:

а) ширина смуги радіочастот;

б) смуга радіочастот;

в) частина смуги радіочастот;

г) діапазон радіочастот.

8. Вкажіть базовий податковий (звітній) період для рентної плати за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України:

а) календарний тиждень;

б) календарний квартал;

в) календарний місяць;

г) календарний рік.

9. У разі, якщо під час провадження господарської діяльності, платником екологічного податку здійснюються різні види забруднення довкілля, такий платник зобов’язаний:

а) визначати суму податку окремо за кожним видом забруднення;

б) визначати суму податку загалом за забруднення довкілля;

в) визначати суму податку за встановленою нормою забрудненнями довкілля;

г) правильні відповіді а і б.

10. Коригуючий коефіцієнт встановлюється для експлуатуючих організацій ядерних установок (атомних електростанцій), залежно від:

а) обсягів радіоактивних відходів;

б) кількості контейнерів радіоактивних відходів;

в) небезпечності радіоактивних відходів;

г) активності радіоактивних відходів.

Завдання для самостійного виконання

1. Заповнити порожні місця в табл. 8.1 на підставі аналізу норм ПКУ, а саме стаття 253. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Таблиця 8.1 – Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин

Елементи	**Характеристика**	**Нормативне регулювання**
Платники		
Не є платниками		
Об'єкт оподаткування		
Ставки рентної плати		

2. Заповнити порожні місця в табл. 8.2 на підставі аналізу норм ПКУ, а саме стаття 254. Рентна плата за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України.

Таблиця 8.2 – Рентна плата за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України

Елементи	**Характеристика**	**Нормативне регулювання**
Платники		
Не є платниками		
Об'єкт оподаткування		
Ставки рентної плати		

3. Заповнити порожні місця в табл. 8.3 на підставі аналізу норм ПКУ, а саме стаття 256. Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України.

Таблиця 8.3 – Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України

Елементи	**Характеристика**	**Нормативне регулювання**
Платники		
Об'єкт оподаткування		
Ставки рентної плати		
Особливості визначення та сплати суми податкових зобов'язань		

4. Заповнити табл. 8.4 вказавши особливості подання і строки сплати рентної плати відповідно до ПКУ.

Таблиця 8.4 – Подання декларації і строки сплати рентної плати

Складові	Характеристика	Нормативне регулювання
Базовий податковий (звітний) період		
Специфіка обчислення суми податкових зобов'язань з рентної плати		
Особливості подання декларації		
Термін сплати суми податкових зобов'язань з рентної плати		

5. Протягом звітного періоду підприємство отримало спеціальний дозвіл на користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, а саме для: зберігання природного газу в підземних сховищах; розміщення підземного складу для зберігання продукції; використання підземного простору для витримки виноматеріалів. Слід врахувати, що загальний обсяг використання підземного простору становить 12 000 м^3, ставку рентної плати необхідно визначити відповідно до ПКУ. Враховуючи умову завдання необхідно: встановити чи підприємство є платником рентної плати; визначити об'єкт та базу оподаткування; розрахувати суму рентної плати за рік; охарактеризувати послідовність подання податкової декларації. Отримані результати відобразити в табл. 8.5.

Таблиця 8.5 – Розрахунок рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин

Показник	Характеристика/Значення
Обсяг використання підземного простору	
Ставка рентної плати	
Чи підприємство є платником рентної плати	
Об'єкт та база оподаткування	
Сума рентної плати за рік	
Охарактеризувати послідовність подання податкової декларації	
Податковий період	
Термін подання декларації	
Термін сплати рентної плати	

6. Протягом звітного періоду телекомунікаційна компанія отримала ліцензію на користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України для надання послуг мобільного зв'язку. Вихідні дані: сума радіочастот – 20 МГц; територія користування – вся територія України; ставку рентної плати необхідно визначити відповідно до ПКУ. Враховуючи умову завдання необхідно: визначити платника рентної плати за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України; визначити об'єкт та базу оподаткування; розрахувати місячну суму рентної плати; розрахувати суму рентної плати за квартал; вказати податковий період, термін подання декларації, термін сплати рентної плати. Отримані результати відобразити в табл. 8.6.

Таблиця 8.6 – Розрахунок рентної плати за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України

Показник	**Характеристика/Значення**
Ширина смуги радіочастот, МГц	
Ставка рентної плати за 1 МГц, грн/міс	
Визначити платника рентної плати за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України	
Об’єкт та база оподаткування	
Місячна сума рентної плати, грн	
Сума рентної плати за квартал, грн	
Податковий період	
Термін подання декларації	
Термін сплати рентної плати	

7. Виконати аналітичне завдання щодо визначення сутності, фіскального значення та особливостей адміністрування рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України. Дане завдання охоплює три частини:

частина 1 (нормативний аналіз) – визначити перелік платників рентної плати, об’єкт та базу оподаткування, податковий період, визначити особливості транзитного транспортування аміаку порівняно з транспортуванням нафти відповідно до ПКУ;

частина 2 (економічний аналіз) – протягом звітного кварталу оператор магістрального нафтопроводу здійснив транспортування нафти (2 млн тонн), нафтопродуктів (1,2 млн грн), транзит аміаку (0,8 млн тонн), ставки рентної плати зазначені в ПКУ. Необхідно визначити фактори впливу на суму рентних платежів; дослідити вплив зміни обсягів транзиту на доходи державного бюджету; виокремити бюджетні ризики у випадку скорочення транзитних потоків; охарактеризувати вплив геополітичних факторів на надходження ренти;

частина 3 (стратегічний аналіз) – здійснити оцінку рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України для формування доходів державного бюджету; визначити переваги і недоліки; сформувати напрями вдосконалення адміністрування ренти, мінімізації ризиків втрати доходів бюджету.

8. Використовуючи онлайн-сервіс Державної податкової служби України, а саме Електронний кабінет платника податку (https://cabinet.tax.gov.ua/) необхідно здійснити перевірку доступу до сервісу; роботу з формою декларації.

Під час здійснення перевірки доступу до сервісу потрібно виконати такі дії: визначити спосіб входу до кабінету; перевірити відображення статусу платника ренти; визначити доступність форми декларації.

В процесі роботи з формою податкової декларації з рентної плати необхідно розглянути складові податкової декларації, визначати їх призначення.

Результати відобразіть в табл. 8.7.

Таблиця 8.7 – Використання Електронного кабінету платника податку

Питання	**Відповідь**	
Перевірка доступу до сервісу		
Визначити спосіб входу до кабінету		
Перевірити відображення статусу платника ренти		
Визначити доступність форми декларації		
Елемент декларації	**Наявність (так / ні)**	**Призначення**
Робота з формою декларації		
Загальна частина		
Додаток по надрах		
Додаток по радіочастотах		
Додаток по транспортуванню		

ТЕМА 9. МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ

Мета теми: ознайомитись із пільгами щодо сплати земельного податку та визначити земельні ділянки, які не підлягають оподаткуванню земельним податком; охарактеризувати особливості оподаткування платою за землю; розглянути порядок обчислення та визначити строки сплати плати за землю.

? Питання для опанування теоретичного матеріалу

1. Пільги щодо сплати земельного податку для фізичних та юридичних осіб та земельні ділянки, які не підлягають оподаткуванню земельним податком.
2. Особливості оподаткування платою за землю, порядок обчислення та строки сплати плати за землю.

Основні терміни та поняття

База оподаткування, джерело сплати податку, збори, земельний податок, майнові податки, місцеві податки та збори, нерезиденти, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, платники податку, податкове зобов'язання, податковий період, податкова пільга.

Методичні рекомендації

Під час вивчення першого питання у студента має сформуватись уявлення щодо використання пільги по сплаті земельного податку для фізичних та юридичних осіб та існуючого переліку земельних ділянок, які не підлягають оподаткуванню земельним податком. Зокрема, студентам необхідно з'ясувати перелік фізичних осіб, які звільняються від сплати податку та до яких віднесено: «інваліди першої та другої групи; фізичні особи, які виховують трьох і більше дітей віком до 18 років; пенсіонери (за віком); ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; фізичні особи, визнані законом особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [3]. Також, потрібно дослідити граничні норми, за видами використання однієї земельної ділянки, за якими відбувається звільнення від сплати податку фізичних осіб, визначити порядок обрання земельної ділянки для застосування пільги. Одночасно, слід звернути увагу на перелік юридичних осіб, які звільняються від сплати земельного податку, тобто: «санаторно-курортні та оздоровчі заклади громадських об'єднань осіб з інвалідністю, реабілітаційні заклади громадських об'єднань осіб з інвалідністю; громадські об'єднання осіб з інвалідністю України, підприємства та організації, які засновані громадськими об'єднаннями осіб з інвалідністю та спілками громадських об'єднань осіб з інвалідністю і є їх повною власністю, де протягом попереднього календарного місяця кількість осіб з інвалідністю, які мають там основне місце роботи, становить не менш як 50 відсотків середньооблікової чисельності штатних працівників облікового

складу за умови, що фонд оплати праці таких осіб з інвалідністю становить протягом звітного періоду не менш як 25 відсотків суми загальних витрат на оплату праці; бази олімпійської та параолімпійської підготовки, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України; дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади незалежно від форми власності і джерел фінансування, заклади культури, науки (крім національних та державних дендрологічних парків) (за умови використання за цільовим призначенням), освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури та спорту, які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів; державні та комунальні дитячі санаторно-курортні заклади та заклади оздоровлення і відпочинку, а також дитячі санаторно-курортні та оздоровчі заклади України; державні та комунальні центри олімпійської підготовки, школи вищої спортивної майстерності, центри фізичного здоров'я населення, центри з розвитку фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю, дитячо-юнацькі спортивні школи» [3] та ін. Крім того, студенти повинні розглянути види земельних ділянок, з яких не сплачується податок.

Вивчення другого питання доцільно розпочати із визначення особливостей оподаткування платою за землю. Загалом, студенти мають знати, що «органи місцевого самоврядування встановлюють ставки плати за землю та пільги щодо земельного податку, що сплачується на відповідній території» [3]. «Нові зміни до рішень щодо наданих пільг зі сплати земельного податку надаються відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням земельної ділянки до 1 числа першого місяця кварталу, що настає за звітним кварталом, у якому відбулися зазначені зміни» [3]. Також, слід усвідомити, що «якщо право на пільгу у платника виникає протягом року, то він звільняється від сплати податку починаючи з місяця, що настає за місяцем, у якому виникло це право. У разі втрати права на пільгу протягом року податок сплачується починаючи з місяця, що настає за місяцем, у якому втрачено це право» [3].

Студенти повинні проаналізувати порядок сплати земельного податку платниками податку, які користуються пільгами з цього податку та надають в оренду земельні ділянки. У контексті даного питання студенти мають ознайомитися із порядком обчислення плати за землю та строками її сплати. В процесі визначення порядку обчислення плати за землю доцільно звернути увагу на: підстави для нарахування земельного податку; механізм розрахунку податку фізичними та юридичними особами; порядок подання податкової декларації; проведення звірки даних контролюючих органів та даних, підтвердженими платником податку; порядок нарахування податку за земельну ділянку, на якій розташована будівля, що перебуває у спільній власності кількох юридичних або фізичних осіб; особливості зменшення податкових зобов'язань із земельного податку. При визначенні строків сплати плати за землю слід розглянути: період сплати податку у разі припинення права власності або права користування земельною ділянкою; термін обліку фізичних осіб – платників податку і нарахування відповідних сум; період сплати податкового зобов'язання щодо плати за землю; термін сплати податку фізичними особами.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть перелік платників земельного податку.
2. Що є об’єктом оподаткування земельним податком?
3. Визначте базу оподаткування земельним податком.
4. Ким та протягом якого терміну оприлюднюється рішення рад щодо нормативної грошової оцінки земельних ділянок, розташованих у межах населених пунктів?
5. У якому розмірі встановлюються ставки земельного податку за земельні ділянки, у тому числі право на які фізичні особи мають як власники земельних часток (паїв), нормативну грошову оцінку яких проведено (незалежно від місцезнаходження)?
6. Які фізичні особи звільняються від сплати земельного податку?
7. Наведіть перелік юридичних осіб звільнених від оподаткування земельним податком.
8. Назвіть види земельних ділянок, з яких не сплачується земельний податок.
9. Охарактеризуйте особливості оподаткування платою за землю.
10. Що є підставою для нарахування земельного податку?
11. Які особи самостійно обчислюють суму земельного податку та протягом якого терміну подають податкову декларацію?
12. Яким чином проводиться нарахування сум земельного податку фізичним особам?
13. Наведіть перелік даних платників земельного податку, які звіряються контролюючими органами з метою виявлення розбіжностей.
14. Яким чином нараховується податок за земельну ділянку, на якій розташована будівля, що перебуває у спільній власності кількох юридичних або фізичних осіб?
15. Протягом якого терміну сплачується податкове зобов’язання щодо плати за землю, визначене у податковій декларації?
16. Назвіть терміни сплати земельного податку фізичними особами.

Одноваріантні запитання

Визначити чи правильними є такі твердження (так/ні):

1. До переліку юридичних осіб, які звільняються від сплати земельного податку віднесено інвалідів першої та другої групи, фізичні особи, які виховують трьох і більше дітей віком до 18 років.
2. До переліку фізичних осіб, які звільняються від сплати земельного податку віднесено фізичні особи, визнані законом особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
3. Від сплати податку не звільняються на період дії єдиного податку четвертої групи власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі за умови передачі земельних ділянок та земельних часток

(паїв) в оренду, користування на інших умовах (у тому числі на умовах емфітевзису) платнику єдиного податку четвертої групи.

4. Пільга для фізичних осіб щодо звільнення від сплати земельного податку починає застосовуватися до обраних земельних ділянок з базового податкового (звітного) періоду, в якому подано відповідну заяву, та діє до початку місяця, що настає за місяцем подання нової заяви про застосування пільги.

5. До переліку фізичних осіб, які звільняються від сплати земельного податку відносять санаторно-курортні та оздоровчі заклади громадських об'єднань осіб з інвалідністю, реабілітаційні заклади громадських об'єднань осіб з інвалідністю.

6. До земельних ділянок, які підлягають оподаткуванню земельним податком відносять земельні ділянки, що перебувають у консервації, або землі сільськогосподарських угідь, які перебувають у стадії сільськогосподарського освоєння.

7. Органи місцевого самоврядування встановлюють ставки плати за землю та пільги щодо земельного податку, що сплачується на відповідній території.

8. Якщо право на пільгу у платника виникає протягом року, то він звільняється від сплати податку починаючи з наступного дня.

9. Базовим податковим (звітним) періодом для плати за землю є місяць.

10. Підставою для нарахування земельного податку є дані державного земельного кадастру.

11. Платники плати за землю (крім фізичних осіб) самостійно обчислюють суму плати за землю щороку станом на 1 лютого і не пізніше 20 лютого поточного року подають до відповідного контролюючого органу за місцезнаходженням земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік.

12. Платник плати за землю не має право подавати щомісяця звітну податкову декларацію.

13. У разі припинення права власності або права користування земельною ділянкою плата за землю сплачується за фактичний період перебування землі у власності або користуванні у поточному році.

14. Податкове зобов'язання щодо плати за землю, визначене у податковій декларації на поточний рік, сплачується рівними частками власниками та землекористувачами земельних ділянок за місцезнаходженням земельної ділянки за податковий період, який дорівнює календарному місяцю, щомісяця протягом 10 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця.

15. Податок фізичними особами сплачується протягом 20 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення.

16. Фізичними особами у сільській та селищній місцевості земельний податок може сплачуватися через каси сільських (селищних) рад за квитанцією про приймання податкових платежів.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Які з наведених обов'язкових платежів належать до місцевих податків і зборів?

а) плата за землю;

б) комунальний податок;

в) акцизний податок;

г) податок на нерухоме майно (нерухомість).

2. Які види податків належать до місцевих?

а) акцизний збір, податок на додану вартість;

б) єдиний податок;

в) податок на прибуток підприємств;

г) мито.

3. Платники податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки – юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня звітного року і подають контролюючому органу за місцеперебуванням об'єктів оподаткування декларацію з розбивкою річної суми рівними частками поквартально до:

а) до 10 лютого цього ж року;

б) до 15 лютого цього ж року;

в) до 20 лютого цього ж року;

г) до 25 лютого цього ж року.

4. Від сплати земельного податку НЕ звільняються:

а) особи з інвалідністю першої і другої групи;

б) фізичні особи, які виховують дитину віком до 18 років;

в) пенсіонери (за віком);

г) фізичні особи, визнані законом особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

5. Ставка транспортного податку встановлюється з розрахунку на календарний рік за кожен легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування, у розмірі:

а) 25000 грн;

б) 50000 грн;

в) 60000 грн;

г) 70000 грн.

6. Які земельні ділянки підлягають оподаткуванню платою за землю?

а) землі сільськогосподарських угідь, що перебувають у тимчасовій консервації або у стадії сільськогосподарського освоєння;

б) земельні ділянки державних сортовипробувальних станцій і сортодільниць, які використовуються для випробування сортів сільськогосподарських культур;

в) земельні ділянки кладовищ, крематоріїв та колумбаріїв;

г) земельні ділянки, які перебувають у власності фізичної особи.

7. Для якого виду податку чи збору встановлюється податкова ставка у розмірі від 0,5 до 5 відсотка до бази справляння?

а) земельного податку;
б) валютного збору;
в) туристичного збору;
г) транспортного податку.

8. Протягом якого періоду сплачується земельний податок фізичними особами з дня вручення податкового повідомлення-рішення?

а) 30 днів;
б) 60 днів;
в) 90 днів;
г) 120 днів.

9. Сума туристичного збору, обчислена відповідно до податкової декларації за звітний квартал, сплачується:

а) щомісячно;
б) щоквартально;
в) щорічно;
г) кожні два роки.

10. Який основний фактор впливає на встановлення розміру ставки податку на землю, яка використовується для сільськогосподарського виробництва?

а) нормативна грошова оцінка;
б) функціональне призначення ділянки для певного виду сільськогосподарської діяльності;
в) розміщення земельної ділянки;
г) родючість ґрунту.

11. Яке головне призначення місцевих податків і зборів?

а) регулювання розвитку промисловості та послуг на місцевому рівні;
б) підтримка вітчизняних виробів;
в) наповнення дохідної частини місцевих бюджетів;
г) підвищення якості комунальних послуг.

12. Як впливають місцеві податки та збори на показники фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання?

а) збільшують собівартість продукції;
б) збільшують виторг від реалізації продукції, послуг;
в) підвищують рентабельність виробництва;
г) поліпшують якість продукції.

Завдання для самостійного виконання

1. Заповнити порожні місця в табл. 9.1 на підставі аналізу норм ПКУ, а саме існуючих пільг щодо сплати земельного податку для фізичних та юридичних осіб та земельних ділянок, які не підлягають оподаткуванню земельним податком.

Таблиця 9.1 – Ситуації щодо отримання пільг зі сплати земельного податку

Ситуація	Отримання пільги (так / ні)	Стаття ПКУ	Пояснення
Земельна ділянка перебуває у власності пенсіонера (загальна площа 0,12 га)			
Земельна ділянка площею 0,15 га перебуває у власності учасника бойових дій та використовується для ведення селянського господарства			
Земельну ділянку використовує релігійна організація			
Земельну ділянку використовує комунальне підприємство для комерційної діяльності			
Земельна ділянка знаходиться у зоні відчуження			

2. Заповнити порожні місця в табл. 9.2 на підставі аналізу норм ПКУ, а саме вказати: платники земельного податку; перелік фізичних осіб, які мають право на пільгу; перелік юридичних осіб, які звільнені від сплати земельного податку; перелік земельних ділянок, які не підлягають оподаткуванню; порядок застосування пільг щодо сплати земельного податку.

Таблиця 9.2 – Характеристика пільг щодо сплати земельного податку

Елементи	Характеристика	Стаття ПКУ
Платники земельного податку		
Перелік фізичних осіб, які мають право на пільгу		
Перелік юридичних осіб, які звільнені від сплати земельного податку		
Перелік земельних ділянок, які не підлягають оподаткуванню		
Порядок застосування пільг щодо сплати земельного податку		

3. Використовуючи онлайн-сервіс Державної податкової служби України, а саме Калькулятор обчислення плати за землю з фізичних осіб (https://tax.gov.ua/calculator/land) необхідно здійснити розрахунок плати за землю з фізичних осіб за такими ситуаціями: ситуація 1 – фізична особа у Запоріжжі володіє земельною ділянкою площею 0,10 га, нормативна грошова оцінка за 1 га становить 280000 грн (умовно), ставку земельно податку необхідно перевірити на офіційному вебпорталі ДПС; ситуація 2 – фізична особа у Львові володіє земельною ділянкою площею 0,20 га, нормативна грошова оцінка за 1 га становить 370000 грн (умовно), ставку земельно податку необхідно перевірити на офіційному вебпорталі ДПС. За результатами розрахунків визначте переваги і недоліки використання Калькулятора

обчислення плати за землю з фізичних осіб, перелік факторів, які впливають на суму земельного податку.

4. Використовуючи онлайн-сервіс Державної податкової служби України, а саме Калькулятор обчислення суми податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, з фізичних осіб (https://tax.gov.ua/calculator/realty) необхідно розрахувати суму податку за ситуаціями в табл. 9.3.

Таблиця 9.3 – Обчислення суми податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, з фізичних осіб

Тип майна	**Місцезнаходження**	**Площа**	**Рік набуття у власність**	**Пільгова площа**	**Ставка**	**Сума податку на нерухоме майно**
Квартира	м. Київ	75	2025			
Квартира	м. Запоріжжя	42	2024			
Будинок	м. Харків	130	2020			
Квартира	м. Львів	100	2019			
Гараж	м. Одеса	150	2015			
Будівлі офісні	м. Миколаїв	200	2017			

5. Заповнити порожні місця в табл. 9.4 на підставі аналізу норм ПКУ, а саме вказати на прикладі 2 будь-яких областей України: ставки податку для фізичних та юридичних осіб; пільги та земельні ділянки, які не оподатковуються; терміни подання декларації та сплати податку; особливості нарахування податку. За результатами дослідження визначте, які фактори впливають на сплату податку на землю, напрями оптимізації податкового навантаження, шляхи вдосконалення сплати податку.

Таблиця 9.4 – Порівняльний аналіз сплати податку на землю за областями

Показник	**Фізичні особи**	**Юридичні особи**	**Характеристика**
Область 1			
Ставка податку			
Пільги та земельні ділянки, які не оподатковуються			
Терміни подання декларації			
Терміни сплати податку			
Особливості нарахування податку			
Область 2			
Ставка податку			
Пільги та земельні ділянки, які не оподатковуються			
Терміни подання декларації			
Терміни сплати податку			
Особливості нарахування податку			

6. Проаналізувати матеріал з дисципліни та створити ментальну карту ідей, які у вас виникли за результатами вивчення курсу за темою: основні

елементи податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (транспортний податок; плата за землю; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір) (об’єкт оподаткування; база оподаткування; податковий період; ставка податку; порядок обчислення податку; порядок і строки сплати податку; податкові пільги) в Україні та одній країні ЄС.

Необхідно порівняти податки за допомогою ментальної карти. За результатами проведеного дослідження сформувати пропозиції до вдосконалення системи оподаткування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (транспортний податок; плата за землю; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір) в Україні шляхом впровадження досвіду країни ЄС.

Для створення ментальної карти можна скористатися сервісами: MindMap (https://www.mindmup.com/); Wise Mapping (https://www.wisemapping.com/); Coggle (https://coggle.it/); Mindomo (https://www.mindomo.com/); MindMeister (https://www.mindmeister.com/).

Представити отримані результати.

ТЕМА 10. СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

Мета теми: визначити особливості ведення обліку платниками єдиного податку; ознайомитись із процесом складання звітності платниками єдиного податку; охарактеризувати процес нарахування, сплати окремих податків і зборів платниками єдиного податку; з'ясувати порядок подання звітності з окремих податків і зборів платниками єдиного податку; проаналізувати порядок реєстрації та анулювання реєстрації платників єдиного податку.

Питання для опанування теоретичного матеріалу

1. Ведення обліку і складення звітності платниками єдиного податку.
2. Особливості нарахування, сплати та подання звітності з окремих податків і зборів платниками єдиного податку.
3. Порядок реєстрації та анулювання реєстрації платників єдиного податку.

Основні терміни та поняття

Спрощена система оподаткування, групи платників єдиного податку, об'єкт та база оподаткування, ставка єдиного податку, порядок нарахування та строки сплати єдиного податку, податковий період, реєстр платників єдиного податку, анулювання реєстрації платника єдиного податку, податковий номер (для юридичної особи).

Методичні рекомендації

Опрацювання першого питання студент має розпочати зі з'ясування того, що облік платників єдиного податку здійснюється наступним чином: «фізичні особи – підприємці – платники єдиного податку першої і другої груп та платники єдиного податку третьої групи, які не є платниками податку на додану вартість, ведуть облік у довільній формі шляхом помісячного відображення отриманих доходів; платники єдиного податку третьої групи (фізичні особи – підприємці), які є платниками податку на додану вартість, ведуть облік доходів і витрат за типовою формою та в порядку, що встановлені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику; фізичні особи – підприємці – платники єдиного податку третьої групи ведуть облік доходів і витрат від виробництва та реалізації власної сільськогосподарської продукції окремо від обліку доходів і витрат від здійснення інших видів підприємницької діяльності» [3]. Далі, необхідно розглянути порядок та строки подання платниками єдиного податку до контролюючого органу податкової декларації, перелік даних, які відображаються платниками у податковій декларації, процес складання податкової декларації, випадки не застосування реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій платниками

єдиного податку. Слід відзначити, що податкова декларація подається до контролюючого органу за місцем податкової адреси.

Друге питання присвячено дослідженню особливостей нарахування, сплати та подання звітності з окремих податків і зборів платниками єдиного податку.

В рамках вивчення даного питання слід відзначити, що платники єдиного податку звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків і зборів: «податку на прибуток підприємств; податку на доходи фізичних осіб у частині доходів (об'єкта оподаткування), що отримані в результаті господарської діяльності платника єдиного податку першої – четвертої групи (фізичної особи); податку на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, крім податку на додану вартість, що сплачується фізичними особами та юридичними особами, які обрали ставку єдиного податку; податку на майно в частині земельного податку за земельні ділянки, що використовуються платниками єдиного податку першої – третьої груп для провадження господарської діяльності (крім діяльності з надання земельних ділянок та/або нерухомого майна, що знаходиться на таких земельних ділянках, в оренду (найм), позичку, на іншому праві користування (у тому числі на умовах емфітевзису)) та платниками єдиного податку четвертої групи для ведення сільськогосподарського товаровиробництва; рентної плати за спеціальне використання води платниками єдиного податку четвертої групи» [3]. Студенти повинні зрозуміти, що нарахування, сплата та подання звітності за іншими податками й зборами здійснюються платниками єдиного податку в загальному порядку. Одночасно, доцільно проаналізувати функції податкового агента, які виконуються платником єдиного податку, процес оподаткування дивідендів, що виплачуються платниками єдиного податку, здійснення нарахування та сплати податку на прибуток підприємств з доходів (прибутків) від операцій з продажу юридичною особою – платником єдиного податку четвертої групи.

Останнє питання присвячено дослідженню порядку реєстрації та анулювання реєстрації платників єдиного податку. Увагу студентів слід звернути на те, що «реєстрація суб'єкта господарювання як платника єдиного податку здійснюється шляхом внесення відповідних записів до реєстру платників єдиного податку» [3]. Також, «реєстр платників єдиного податку, в якому міститься інформація про осіб, зареєстрованих платниками єдиного податку веде центральний орган виконавчої влади» [3].

При опрацюванні даного питання студент повинен пояснити термін реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку, порядок реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку контролюючим органом, перелік підстав для прийняття контролюючим органом рішення про відмову у реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку. Слід також проаналізувати перелік відомостей про платника єдиного податку, які вносяться до реєстру платників єдиного податку, порядок отримання витягу з реєстру платників єдиного податку, умови за яких

реєстрація платників єдиного податку може бути анульована шляхом виключення з реєстру за рішенням контролюючого органу, дані які оприлюднюються центральним органом виконавчої влади для безоплатного та вільного доступу на єдиному державному реєстраційному веб-порталі юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців та громадських формувань і власному офіційному веб-сайті.

Питання для самоконтролю

1. Яким чином ведеться облік платниками єдиного податку першої і другої груп та платниками єдиного податку третьої групи, які не є платниками податку на додану вартість?
2. Поясніть механізм здійснення обліку платниками єдиного податку третьої групи (фізичні особи – підприємці), які є платниками податку на додану вартість.
3. Охарактеризуйте процес подання податкової декларації платниками єдиного податку до контролюючого органу.
4. Які особливості обліку доходів та витрат платників єдиного податку в паперовому, електронному вигляді, у тому числі через електронний кабінет?
5. Яким чином складається податкова декларація?
6. Наведіть перелік груп платників єдиного податку, якими не застосовуються реєстратори розрахункових операцій та/або програмні реєстратори розрахункових операцій.
7. Наведіть перелік податків та зборів, за якими платники єдиного податку звільняються від обов’язку нарахування, сплати та подання податкової звітності.
8. Протягом якого терміну контролюючий орган зобов’язаний зареєструвати суб’єкта господарювання як платника єдиного податку?
9. Назвіть підстави для прийняття контролюючим органом рішення про відмову у реєстрації суб’єкта господарювання як платника єдиного податку.
10. Які відомості про платника вносяться до реєстру платників єдиного податку?
11. Який строк надання витягу, зареєстрованому платнику єдиного податку, з реєстру платників єдиного податку?
12. Поясніть підстави виключення з реєстру платників єдиного податку за рішенням контролюючого органу.
13. За яких умов платник єдиного податку четвертої групи зобов’язаний перейти до сплати податків за загальною системою оподаткування?
14. Які дані з реєстру платників єдиного податку оприлюднюються, для безоплатного та вільного доступу на єдиному державному реєстраційному веб-порталі юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців та громадських формувань і власному офіційному веб-сайті?

Одноваріантні запитання

Визначити чи правильними є такі твердження (так/ні):

1. Фізичні особи – підприємці – платники єдиного податку четвертої групи ведуть облік у довільній формі шляхом помісячного відображення отриманих доходів.
2. Облік доходів та витрат може вестися в паперовому та/або електронному вигляді, у тому числі через електронний кабінет.
3. У податковій декларації окремо відображаються обсяг доходу, оподаткований за ставками, визначеними для платників єдиного податку першої та другої груп, обсяг доходу, оподаткований за ставкою 30 відсотків, обсяг доходу, оподаткований за новою ставкою єдиного податку.
4. Платники єдиного податку третьої групи у податковій декларації окремо відображають щомісячні авансові внески.
5. Реєстратори розрахункових операцій та/або програмні реєстратори розрахункових операцій не застосовуються платниками єдиного податку першої групи.
6. Платники єдиного податку не звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податку на прибуток підприємств.
7. Платники єдиного податку звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з рентної плати за спеціальне використання води платниками єдиного податку четвертої групи.
8. У разі ввезення товарів на митну територію України податки і збори та митні платежі не сплачуються платником єдиного податку на загальних підставах відповідно до закону.
9. Реєстрація суб'єкта господарювання як платника єдиного податку здійснюється шляхом внесення відповідних записів до реєстру платників єдиного податку.
10. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, веде реєстр платників єдиного податку, в якому міститься інформація про осіб, зареєстрованих платниками єдиного податку.
11. Реєстрація електронних резидентів (е-резидентів) платниками єдиного податку третьої групи здійснюється контролюючим органом протягом шести робочих днів.
12. Підставами для прийняття контролюючим органом рішення про відмову у реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку є відсутність у суб'єкта господарювання, який утворюється у результаті реорганізації (крім перетворення) будь-якого платника податку, непогашених податкових зобов'язань чи податкового боргу.
13. До реєстру платників єдиного податку вносяться відомості про платника єдиного податку щодо податкової адреси суб'єкта господарювання, ставки єдиного податку та групи платника податку, дати реєстрації.

14. Підставою для анулювання реєстрації платника єдиного податку є подання платником податку заяви щодо відмови від застосування спрощеної системи оподаткування у зв'язку з переходом на сплату інших податків і зборів.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Спрощена система оподаткування – це:

а) сплата до бюджету податків та внесення податкових платежів у розмірах, визначених з прогнозованих оцінок об'єкта оподаткування або його фактичних розмірів за попередній період чи за аналогічний період попереднього року;

б) особливий механізм справляння податків і зборів, що замінює сплату окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності;

в) платіж, що справляється за вчинення юридичних дій та за видачу документів юридичного характеру уповноваженими на те державними органами й перераховується ними в бюджет;

г) законодавчі акти, якими встановлюються і регулюються справляння податків та податкових платежів.

2. Скільки існує груп платників єдиного податку?

а) 6;

б) 7;

в) 4;

г) 3.

3. Які фізичні особи належить до 1 групи платників єдиного податку?

а) підприємці, які здійснюють роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках;

б) підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку або населенню;

в) сільськогосподарські виробники;

г) правильної відповіді немає.

4. Щомісячна сплата єдиного податку для платників першої і другої групи повинна здійснюватися:

а) 1 числа поточного місяця;

б) в будь-який час протягом поточного місяця;

в) до 20 числа поточного місяця;

г) в останній день поточного місяця.

5. Спрощена система оподаткування передбачає сплату:

а) тільки одного податку;

б) інтегрованого податку поряд з рядом інших;

в) двох податків на вибір;

г) всіх податків.

6. Від нарахування та сплати якого обов'язкового платежу не звільняються платники єдиного податку?

а) податок на доходи фізичних осіб – найнятих працівників, що не являються платниками єдиного податку;

б) податок на прибуток підприємства;

в) рентна плата за спеціальне використання води;

г) податок на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт та послуг.

7. Платники єдиного податку несуть відповідальність за:

а) правильність обчислення, своєчасність та повноту сплати сум єдиного податку;

б) правильність обчислення, своєчасність та повноту сплати сум єдиного податку, а також за своєчасність подання податкових декларацій;

в) своєчасність та повноту сплати сум єдиного податку;

г) своєчасність та повноту сплати сум єдиного податку, а також за своєчасність подання податкових декларацій.

8. Єдиний податок належить до:

а) загальнодержавних зборів;

б) загальнодержавних податків;

в) місцевих податків;

г) місцевих зборів.

9. У разі виявлення відповідним контролюючим органом, під час проведення перевірок, порушень платником єдиного податку першої – третьої груп вимог, відбувається:

а) проводиться анулювання реєстрації платника єдиного податку першої – третьої груп;

б) виписується штраф;

в) виписується попередження до наступної перевірки;

г) відбувається припинення підприємницької діяльності.

10. Для обрання або переходу на спрощену систему оподаткування суб'єкт господарювання подає до контролюючого органу:

а) договір;

б) прохання;

в) заяву;

г) наказ.

11. Фіксовані ставки єдиного податку для першої групи платників єдиного податку встановлюються у розмірі:

а) у межах до 20 відсотків розміру мінімальної заробітної плати;

б) не більше 10 відсотків розміру прожиткового мінімуму;

в) 3 відсотки доходу;

г) 5 відсотків доходу.

12. Підставою для прийняття контролюючим органом рішення про відмову у реєстрації суб'єкта господарювання, як платника єдиного податку НЕ є:

а) недотримання вимог;

б) наявність у суб'єкта господарювання, який утворюється у результаті реорганізації (крім перетворення) будь-якого платника податку, непогашених

податкових зобов'язань чи податкового боргу, що виникли до такої реорганізації;

в) невідповідність діяльності встановленим вимогам;

г) відсутність податкового боргу.

Завдання для самостійного виконання

1. Заповнити порожні місця в табл. 10.1 на підставі аналізу норм ПКУ, а саме стаття 296. Ведення обліку і складення звітності платниками єдиного податку.

Таблиця 10.1 – Особливості ведення обліку і складення звітності платниками єдиного податку

Питання	1 група	2 група	3 група (без ПДВ)	3 група (з ПДВ)
Форма ведення обліку				
Об'єкт обліку				
Ведення обліку витрат				
Форма податкової декларації				
Періодичність подання звітності				
Термін подання декларації				

2. Необхідно виконати завдання за наступними ситуаційними кейсами:

ситуація 1 – платник єдиного податку 2 групи отримав дохід у розмірі 4 200 000 грн, веде облік готівкових та безготівкових надходжень за допомогою електронної форми. Відповідно до ситуації 1 слід встановити правильність ведення обліку, перелік звідності для подання, терміни подання звітності, доцільність ведення обліку витрат;

ситуація 2 – платник єдиного податку 3 групи (без ПДВ) отримав дохід у розмірі 950 000 грн (за перший квартал). Відповідно до ситуації 2 слід встановити податковий період, терміни подання декларації, доцільність ведення обліку витрат, особливості визначення бази оподаткування;

ситуація 3 – платник єдиного податку 3 групи (з ПДВ) отримав дохід у розмірі 6 750 000 грн (за рік). Відповідно до ситуації 3 слід визначити порядок ведення обліку доходів, перелік звідності для подання, відповідальність за неподання декларації;

ситуація 4 – платник єдиного податку 1 групи не подав декларацію за рік. Відповідно до ситуації 4 слід встановити наявність порушень відповідно до ПКУ, відповідальність, ймовірність втрати статусу платника єдиного податку.

Заповнити порожні місця в табл. 10.2 на підставі виконання ситуаційних кейсів.

Таблиця 10.2 – Ситуаційні кейси

Питання	Відповідь	Стаття ПКУ
1	2	3
Ситуація 1		
Встановити правильність ведення обліку		
Визначити перелік звідності для подання		

Продовження табл. 10.2

1	2	3
Зазначити терміни подання звітності		
Встановити доцільність ведення обліку витрат		
Ситуація 2		
Встановити податковий період,		
Визначити терміни подання декларації		
Встановити доцільність ведення обліку витрат		
Зазначити особливості визначення бази оподаткування		
Ситуація 3		
Визначити порядок ведення обліку доходів		
Зазначити перелік звідності для подання		
Встановити відповідальність за неподання декларації		
Ситуація 4		
Встановити наявність порушень відповідно до ПКУ		
Визначити відповідальність		
Зазначити ймовірність втрати статусу платника єдиного податку		

3. Використовуючи нормативну базу ПКУ, а саме стаття 297. Особливості нарахування, сплати та подання звітності з окремих податків і зборів платниками єдиного податку, заповнити табл. 10.3.

Таблиця 10.3 – Особливості нарахування, сплати та подання звітності платниками єдиного податку

Податок (збір)	**Сплата податку (збору) платником єдиного податку**	**Стаття ПКУ**
Податок на прибуток		
Податок на доходи фізичних осіб		
Податок на додану вартість		
Плата за землю		
Податок на нерухоме майно		
Рентна плата		
Екологічний податок		
Єдиний податок		
Туристичний збір		

4. Необхідно виконати завдання за наступними ситуаційними кейсами:

ситуація 1 – платник єдиного податку 2 групи має у власності земельну ділянку та офісне приміщення. Відповідно до ситуації 1 слід встановити необхідність сплати плати за землю, податку на нерухоме майно, пільги зі сплати податків, подання декларації;

ситуація 2 – платник єдиного податку 3 групи (без ПДВ) здійснює імпорт товарів з Іспанії та необхідно визначити необхідність сплати ПДВ при імпорті, подання декларації з ПДВ, пільги зі сплати митних платежів;

ситуація 3 – платник єдиного податку 2 групи використовує земельну ділянку для здійснення господарської діяльності та частину приміщення здає в

оренду. Відповідно до ситуації 3 слід визначити наявність пільг щодо земельного податку, перелік податків, які сплачуються, під час отримання доходу від здачі приміщення в оренду, наявність подвійного оподаткування.

Заповнити порожні місця в табл. 10.4 на підставі виконання ситуаційних кейсів.

Таблиця 10.4 – Ситуаційні кейси

Питання	Відповідь	Стаття ПКУ
Ситуація 1		
Встановити необхідність сплати плати за землю		
Встановити необхідність сплати податку на нерухоме майно		
Визначити пільги зі сплати податків		
Визначити необхідність подання декларації		
Ситуація 2		
Визначити необхідність сплати ПДВ при імпорті		
Встановити доцільність подання декларації з ПДВ		
Визначити пільги зі сплати митних платежів		
Ситуація 3		
Визначити наявність пільг щодо земельного податку		
Встановити перелік податків, які сплачуються, під час отримання доходу від здачі приміщення в оренду		
Вказати наявність подвійного оподаткування		

5. Використовуючи нормативну базу ПКУ, а саме стаття 299. Порядок реєстрації та анулювання реєстрації платників єдиного податку, заповнити табл. 10.5.

Таблиця 10.5 – Порядок реєстрації та анулювання реєстрації платників єдиного податку

Питання	Характеристика	Стаття ПКУ
Перелік платників єдиного податку		
Орган, який здійснює реєстрацію платників єдиного податку		
Термін подання заяв для переходу на спрощену систему оподаткування		
Термін реєстрації платників єдиного податку		
Підстави для прийняття контролюючим органом рішення про відмову у реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку		
Відомості про платника єдиного податку, які вносяться до реєстру платників єдиного податку		
Перелік даних з реєстру платників єдиного податку, які оприлюднюються на єдиному державному реєстраційному веб-порталі юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців		
Підстави для анулювання реєстрації платників єдиного податку		
Наслідки втрати статусу платника єдиного податку		

6. Необхідно виконати завдання за наступними ситуаційними кейсами:

ситуація 1 – платника єдиного податку зареєстровано як ФОП 10 березня поточного року та заяву про обрання спрощеної системи оподаткування було подано 18 березня поточного року. Відповідно до ситуації 1 слід встановити термін реєстрації платника єдиного податку, період застосування спрощеної системи оподаткування, наявність чи відсутність порушення термінів подання зави про обрання спрощеної системи оподаткування;

ситуація 2 – платник єдиного податку 2 групи протягом жовтня поточного року має перевищення граничного обсягу доходу та необхідно визначити ймовірність анулювання реєстрації платника єдиного податку, період переходу на загальну систему оподаткування, необхідність подання заяви про зміну системи оподаткування;

ситуація 3 – платник єдиного податку 3 групи прийняв рішення про перехід на загальну систему оподаткування з 1 січня поточного періоду. Необхідно визначити термін подання заяви про перехід на загальну систему оподаткування, ймовірність відмови контролюючого органу щодо здійснення переходу, термін анулювання реєстрації платника єдиного податку.

Заповнити порожні місця в табл. 10.6 на підставі виконання ситуаційних кейсів.

Таблиця 10.6 – Ситуаційні кейси

Питання	**Відповідь**	**Стаття ПКУ**
Ситуація 1		
Термін реєстрації платника єдиного податку		
Період застосування спрощеної системи оподаткування		
Наявність чи відсутність порушення термінів подання зави про обрання спрощеної системи оподаткування		
Ситуація 2		
Ймовірність анулювання реєстрації платника єдиного податку		
Період переходу на загальну систему оподаткування		
Необхідність подання заяви про зміну системи оподаткування		
Ситуація 3		
Визначити термін подання заяви про перехід на загальну систему оподаткування		
Встановити ймовірність відмови контролюючого органу щодо здійснення переходу		
Зазначити термін анулювання реєстрації платника єдиного податку		

7. Проаналізувати матеріал з дисципліни та створити ментальну карту ідей, які у вас виникли за результатами вивчення курсу за темою «Порівняльний аналіз спрощеної системи оподаткування в Україні та обраній країні ЄС». На ментальній карті необхідно відобразити елементи: режими оподаткування; суб'єкт та об'єкт оподаткування; ставки податку; порядок обчислення податку; податковий період; порядок та строки сплати; податкові пільги.

За результатами проведеного дослідження визначити переваги і недоліки української моделі оподаткування, сформувати пропозиції до вдосконалення спрощеної системи оподаткування в Україні шляхом впровадження досвіду країни ЄС.

Для створення ментальної карти можна скористатися сервісами: MindMap (https://www.mindmup.com/); Wise Mapping (https://www.wisemapping.com/); Coggle (https://coggle.it/); Mindomo (https://www.mindomo.com/); MindMeister (https://www.mindmeister.com/).

Представити отримані результати.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

А

Адміністративні стягнення – штрафні санкції, що накладаються на керівників і службових осіб підприємств, установ та організацій за порушення податкового законодавства.

Акцизний податок – непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції).

Антидемпінгове мито встановлюється відповідно до Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

Б

База оподаткування – фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

Базова ставка – ставка податку без урахування особливостей суб'єкта чи видів діяльності.

Базовий податковий (звітний) період – період, за який платник податків зобов'язаний здійснювати розрахунки податків, подавати податкові декларації (звіти, розрахунки) та сплачувати до бюджету суми податків та зборів, крім випадків, передбачених ПКУ, коли контролюючий орган зобов'язаний самостійно визначити суму податкового зобов'язання платника податку.

В

Валовий дохід – загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, на її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні, так і за їхніми межами.

Валовий прибуток – прибуток, який включає в себе прибуток від діяльності підприємства, від позареалізаційних операцій, а також інші доходи, не пов'язані з діяльністю підприємства (дивіденди, проценти, авторські права й ліцензії, інші кошти), одержані ним незалежно від способу, виду одержання доходу та методу відображення на рахунках бухгалтерського обліку.

Валові витрати – сума будь-яких витрат платника податку в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних як компенсація вартості

товарів (робіт, послуг), які купуються (виготовляються) таким платником податку для подальшого використання їх у власній господарській діяльності.

Ввізне мито – податок на товари, що ввозяться на митну територію України.

Вивізне мито – податок на українські товари, що вивозяться за межі митної території України.

Д

Державна митна служба України (Держмитслужба) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів.

Державна податкова служба України (ДПС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів – автоматизований банк даних, створений для забезпечення єдиного державного обліку фізичних осіб, які зобов'язані сплачувати податки, збори, інші обов'язкові платежі до бюджетів та внески до державних цільових фондів у порядку і на умовах, що визначаються законодавчими актами України.

Джерело сплати податку – доходи юридичних та фізичних осіб, за рахунок яких сплачується податок.

*Додатковий імпортний збі*р встановлюється законом відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року (далі – ГАТТ-1994) та Домовленості про положення ГАТТ-1994 щодо платіжного балансу у разі значного погіршення стану платіжного балансу або істотного скорочення золотовалютних резервів, або досягнення ними мінімального розміру з метою забезпечення рівноваги платіжного балансу та збільшення розміру золотовалютних резервів.

Е

Екологічний податок – це загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року.

З

Загальний місячний оподатковуваний дохід складається із суми оподатковуваних доходів, нарахованих (виплачених, наданих) протягом такого звітного податкового місяця.

Загальний оподатковуваний дохід складається з доходів, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання), доходів, які оподатковуються у складі загального річного оподатковуваного доходу, та доходів, які оподатковуються за іншими правилами.

Загальний річний оподатковуваний дохід дорівнює сумі загальних місячних оподатковуваних доходів, іноземних доходів, отриманих протягом такого звітного податкового року, доходів, отриманих фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності, та доходів, отриманих фізичною особою, яка провадить незалежну професійну діяльність.

Загальнодержавні податки – податки, які встановлюються органами законодавчої влади і є обов'язкові для справляння на всій території держави.

Збори – платежі юридичних та фізичних осіб, які встановлюються в твердих розмірах за надання певних прав чи послуг або на відшкодування окремих видатків бюджету.

Земельна ділянка – частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, цільовим (господарським) призначенням та з визначеними щодо неї правами.

Земельний податок – обов'язковий платіж, що справляється з власників земельних ділянок та земельних часток (паїв), а також постійних землекористувачів.

Землекористувачі – юридичні та фізичні особи (резиденти і нерезиденти), які користуються земельними ділянками державної та комунальної власності: на праві постійного користування; на умовах оренди.

Знижки – пільги, спрямовані на скорочення податкової бази.

К

Компенсаційне мито встановлюється відповідно до Закону України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

М

Магазин безмитної торгівлі – заклад торгівлі товарами, що знаходяться в митному режимі безмитної торгівлі.

Максимальні роздрібні ціни – ціни, встановлені на підакцизні товари (продукцію з урахуванням усіх видів податків (зборів). Акцизний податок з

реалізованих суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів не включається до максимальної роздрібної ціни.

Марка акцизного податку – спеціальний знак для маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, віднесений до документів суворого обліку, який підтверджує сплату акцизного податку, легальність ввезення та реалізації на території України цих виробів.

Маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах – наклеювання марки акцизного податку на пляшку (упаковку) алкогольного напою, пачку (упаковку) тютюнового виробу чи ємність (упаковку) з рідиною, що використовується в електронних сигаретах, в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України щодо виробництва, зберігання та продажу марок акцизного податку.

Митні збори – плата, що стягується з декларантів за оформлення митних процедур.

Митні платежі – податки, що відповідно до ПКУ або митного законодавства справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України та контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи.

Мито – це непрямий податок на товари та інші предмети, які перетинають кордон України. Мито стягується з юридичних та фізичних осіб за здійснення спеціально уповноваженими органами дії і видачу документів, що мають юридичне значення.

Мінімальне акцизне податкове зобов'язання – мінімальна величина податкового зобов'язання зі сплати акцизного податку з сигарет та цигарок, сигарил, виражена у твердій сумі за 1000 штук сигарет одного найменування, реалізованих на митній території України чи ввезених на митну територію України.

Місцеві податки та збори – це податки та збори, які встановлюються органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства, вони є обов'язковими до сплати в межах адміністративно-територіальних одиниць та зараховуються до їх бюджетів.

Н

Неприбуткові підприємства, установи та організації – неприбуткові підприємства, установи та організації, які не є платниками податку на прибуток підприємств.

Непрямі податки – податки на товари і послуги, що встановлюються у вигляді надбавки до ціни або тарифу, оплачуються покупцями при купівлі товарів та отриманні послуг, а в бюджет вносяться продавцями чи рідше виробниками цих товарів та послуг.

Нормативна грошова оцінка земельних ділянок – капіталізований рентний дохід із земельної ділянки, визначений відповідно до законодавства центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.

О

Об'єкти оподаткування – доходи (прибутки), вартість визначених товарів, окремі види діяльності платників податків, операції з цінними паперами, користування природними ресурсами, майно юридичних та фізичних осіб, передача майна, додана вартість продукції, робіт і послуг та інші об'єкти.

Облік платників податків ведеться з метою створення умов для здійснення контролюючими органами контролю за правильністю нарахування, своєчасністю і повнотою сплати податків, нарахованих фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Одиниця оподаткування – частина об'єкта оподаткування, стосовно якої відбувається встановлення нормативів і ставок обкладення.

П

Пеня – штрафна санкція, сума якої стягується з платників за порушення строків сплати податків та платежів або термінів перерахування їх до бюджету організаціями, котрі утримують чи приймають їх.

Підакцизні товари – товари за кодами згідно з УКТ ЗЕД, на які ПКУ встановлено ставки акцизного податку.

Плата за землю – обов'язковий платіж у складі податку на майно, що справляється у формі земельного податку або орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності.

Плата за марки акцизного податку – плата, що вноситься вітчизняними виробниками та імпортерами алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, за покриття витрат з виробництва, зберігання та реалізації марок акцизного податку. Розмір плати за марки акцизного податку встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Платник (суб'єкт) податку – фізична особа (резиденти і нерезиденти України), юридична особа (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно з ПКУ або податковими законами, і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів згідно ПКУ.

Платник рентної плати – платник рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, платник рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних

копалин, платник рентної плати за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України, платник рентної плати за спеціальне використання води, платник рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, платник рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України.

Погашення податкового боргу – зменшення абсолютного значення суми такого боргу, підтверджене відповідним документом.

Податки – обов'язкові платежі, що стягуються державою з доходів або майна юридичних або фізичних осіб.

Податкова вимога – письмова вимога контролюючого органу до платника податків щодо погашення суми податкового боргу.

Податкова декларація – офіційна заява платника податків про отримані ним за певний період прибутки та розповсюджувані на них податкові знижки та пільги.

Податкова знижка – це сума або вартість витрат резидента, на яку може бути зменшений річний оподатковуваний дохід.

Податкова накладна – документ, який платник податку на додану вартість в Україні зобов'язаний надати покупцю (отримувачу) на його вимогу. Податкова накладна підписується уповноваженою платником особою та скріплюється печаткою.

Податкова пільга – це законодавчо встановлені винятки із загальних правил оподаткування, які надають платникові можливість зменшити суму податку (збору), що підлягає сплаті, або звільняють його від виконання окремих обов'язків та правил, пов'язаних з оподаткуванням (повне або часткове звільнення від податків суб'єкта згідно з чинним законодавством).

Податкова система – це сукупність податків, зборів, інших платежів та внесків до бюджету і державних цільових фондів, платників податків та органів, що здійснюють контроль за правильністю обчислення, повнотою і вчасністю сплати їх у встановленому законом порядку.

Податкова соціальна пільга – застосовується до нарахованого платнику податку місячного доходу у вигляді заробітної плати тільки за одним місцем його нарахування (виплати).

Податкове законодавство – складається з Конституції України; Податкового кодексу України; Митного кодексу України та інших законів з питань митної справи у частині регулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з оподаткуванням митом операцій з переміщення товарів через митний кордон України; чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України і якими регулюються питання оподаткування; нормативно-правових актів, прийнятих на підставі та на виконання ПКУ та законів з питань митної справи; рішень Верховної Ради

Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування з питань місцевих податків та зборів, прийнятих за правилами, встановленими ПКУ.

Податкове зобов'язання – загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована) платником податку в звітному (податковому) періоді, та/або сума коштів, сформована за рахунок податкових пільг, що були використані платником податків не за цільовим призначенням чи з порушенням порядку їх надання, встановленим ПКУ.

Податковий борг – сума узгодженого грошового зобов'язання, не сплаченого платником податків у встановлений строк, та непогашеної пені, нарахованої у порядку, визначеному ПКУ.

Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

Податковий кредит – це сума, на яку платник податку має право зменшити податкове зобов'язання звітного періоду.

Податковий період – строк, протягом якого завершується процес формування податкової бази, остаточно визначається розмір податкового зобов'язання.

Податковим агентом визнається особа, на яку ПКУ покладається обов'язок з обчислення, утримання з доходів, що нараховуються платнику, та перерахування податків до відповідного бюджету від імені та за рахунок коштів платника податків.

Податкові органи контролюють надходження до бюджетів усіх відрахувань, які законодавець включає до системи оподаткування як сукупність податків і зборів.

Податок на додану вартість – це різновид непрямого оподаткування, що є обов'язковим платежем загальнодержавного значення з універсальними ставками і однаковими податковими зобов'язаннями платників податків перед державою.

Податок на прибуток – форма прибуткового оподаткування підприємств, за якою об'єктом оподаткування виступає чистий дохід підприємства.

Порядок подання податкової звітності – це методи, строки та засоби подання звітності до податкових органів та сплати податку в державі, які залежать від принципів побудови податкової системи.

Порядок сплати податку – методи, строки та засоби сплати податку в державі, які залежать від принципів побудови податкової системи.

Прямі податки – податки, стягувані в результаті придбання і акумулювання матеріальних благ, які залежать від доходу або майна, і

платниками яких є власники цих доходів або майна (податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств, податок на нерухоме майно).

Р

Рентна плата – загальнодержавний податок, який справляється за користування надрами для видобування корисних копалин; за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; за користування радіочастотним спектром (радіочастотним ресурсом) України; за спеціальне використання води; за спеціальне використання лісових ресурсів; за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України.

Розкладні податки – податки, величина яких довільно розподілялася між платниками (мали місце в період становлення податкової системи).

С

Сезонне мито встановлюється на строк не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита.

Система оподаткування – це сукупність встановлених чинним законодавством держави податків і зборів, а також механізмів і способів їх розрахунку і сплати до бюджету та інших державних цільових фондів.

Специфічні акцизи застосовуються до окремих груп товарів – лікеро-горілчаних, тютюнових, паливо-мастильних.

Спеціальне мито встановлюється відповідно до Закону України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну»: 1) як засіб захисту національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозяться на митну територію України в обсягах та/або за таких умов, що їх ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику; 2) як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують реалізацію законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених пунктом 297.1 статті 297 ПКУ, на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Ставка податку – розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування.

Строк сплати податку – період, що розпочинається з моменту виникнення податкового обов'язку платника податку із сплати конкретного виду податку і завершується останнім днем строку, протягом якого такий

податок чи збір повинен бути сплачений у порядку, визначеному податковим законодавством.

Т

Туристичний збір – це місцевий збір, кошти від якого зараховуються до місцевого бюджету.

У

Умовне звільнення від оподаткування митними платежами – звільнення від сплати митних платежів, застосування якого передбачає дотримання певних умов та обмежень під час використання товарів і транспортних засобів комерційного призначення, розпорядження ними після їх випуску.

Умовне звільнення від оподаткування податком на додану вартість та акцизним податком у разі ввезення товарів на митну територію України – звільнення (умовне повне або умовне часткове) від сплати нарахованого податкового зобов'язання у разі розміщення товарів у митних режимах, що передбачають звільнення від оподаткування за умови дотримання вимог митного режиму, встановлених Митним кодексом України.

Ш

Штраф – податкова санкція, яка стягується з платника податків за вчинення ним податкових правопорушень.

Штрафна санкція (фінансова санкція, штраф) – плата у вигляді фіксованої суми та/або відсотків, що справляється з осіб, що вчинили податкове правопорушення або порушення іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також штрафні санкції за порушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Е-сервіси. Державна податкова служба України. URL: https://tax.gov.ua/.

2. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. №4495-VI. Дата оновлення: 04.01.2026. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text.

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. Дата оновлення: 01.01.2026. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text.

4. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2019 р. № 227. Дата оновлення: 01.01.2026. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text.

5. Про Митний тариф України : Закон України від 19.10.2022 р. №2697-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text.

6. Сервіси та інструменти. Державна митна служба України. URL: https://customs.gov.ua/.

7. Словник основних термінів. Державна податкова служба України. URL: https://tax.gov.ua/korisni-posilannya/slovnik.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Кузь В. І. Податкова система : навч. посіб. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.

2. Податкова система : навч. посіб. / за ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. Харків : Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с.

3. Томнюк Т. Л. Податкова система : навч. посіб. Чернівці : ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324 с.

Додаткова:

1. Огренич Ю. О., Череп А. В. Податкова система : методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 136 с.

2. Огренич Ю. О. Актуальні питання фінансової політики та роль податкових органів у контексті реформування податкових систем: порівняльний аналіз Естонії та України в умовах цифровізації. *Цифровізація як чинник економічної трансформації та соціально-економічної безпеки України: теорія, практика, перспективи :* колективна монографія / за ред. А. В. Череп, І. М. Дашко, Ю. О. Огренич, О. Г. Череп. Рига, Латвія : Baltija Publishing, 2025. 376 с. П. 3.2. С. 294–310.

3. Огренич Ю. О. Дослідження впливу податкового навантаження на фінансово-господарську діяльність промислових підприємств. *Вдосконалення фінансово-кредитного механізму забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, сільських територій України та країн V-4. Improvement of the financial and credit mechanism for ensuring innovative development of the agricultural sector of economy, rural territories of Ukraine and countries V-4:* матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Дубляни 02 черв. 2022 р. Дубляни: ЛНУП, 2022. Ч. ІІ. С. 25–28. URL: https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/10579/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%20%D0%A7.2.pdf#page=26.

4. Огренич Ю. О., Аношіна С. С. Ефективне управління фінансами промислових підприємств через податкові механізми в умовах воєнного стану та цифровізації економіки. *Сталий розвиток економіки*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2025. № 2 (53). С. 5–14.

5. Огренич Ю. О., Василенко Д. О. Стан податкової системи в Україні: особливості оподаткування, надання пільг, перспективи. *Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття.:* матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 17-18 жовт. 2023 р. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. С. 131–135.

6. Огренич Ю. О., Кармазіна В. С. Особливості функціонування контролюючих органів у сфері реалізації податкової та митної політики в Україні під час воєнного стану: стан і напрямки вдосконалення. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія: Економіка і менеджмент*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 54. С. 42–50.

7. Огренич Ю. О., Котухов Д. П. Діджиталізація податкових органів у країнах ЄС: особливості, перспективи, досвід для країни. *«Історія торгівлі, податків та мита»:* матеріали XVII Міжнар. наук. конф., м. Дніпро, 26-27 жовт. 2023 р. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2023. С. 162-164. URL: https://drive.google.com/file/d/1Ji_lDCoAx-zEvRi-8HPV8gvOk02z94lA/view.

8. Огренич Ю. О., Кутузова Н. В. Екологічний податок: особливості та напрямки удосконалення з урахуванням досвіду країн ЄС. *Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці :* матеріали VII Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Дніпро, 04-05 берез. 2024 р. Дніпро : ДДАЕУ, 2024. С. 34–38. URL: https://drive.google.com/file/d/1wDKp0KbE-cqOzd_qzgjafby9JNV0wtnL/view?fbclid=IwAR3q_GUz4ixRwLGNoVIjTZepuV8u5Krp2KcF537XChzMGZE5PpvBaYZpHyQ.

9. Огренич Ю. О., Снісаренко М. Є. Особливості нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб в Україні та за кордоном. *Управління соціально-економічним розвитком регіонів і держави:* матеріали XVIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 18–19 квіт. 2024 р. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. С. 151–154.

10. Огренич Ю. О., Череп А. В. Роль податкової системи у забезпеченні соціально-економічної безпеки та конкурентоспроможності економіки України в умовах цифровізації. *Сталий розвиток економіки*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2025. № 4 (55). С. 452–459.

11. Огренич Ю. О., Череп А. В., КолісникА. В. Особливості оподаткування великого та малого бізнесу в умовах цифровізації економіки: міжнародний та вітчизняний досвід. *Цифрова трансформація економіки України шляхом інтеграції європейського досвіду в умовах війни та повоєнного відновлення :* колективна монографія / за ред. А. В. Череп, І. М. Дашко, Ю. О. Огренич, О. Г. Череп, В. М. Гельман. Рига, Латвія : Baltija Publishing, 2025. 396 с. П. 2.7. С. 248–260.

12. Огренич Ю. О., Череп А. В., Чеховська В. С. Вплив податкового навантаження на фінансові показники діяльності та економічну безпеку підприємств в умовах цифровізації. *Теоретико-методичні підходи та європейський досвід цифрової трансформації бізнесу як передумова забезпечення соціально-економічної безпеки в умовах цифровізації економіки* : колективна монографія / за ред. А. В. Череп, І. М. Дашко, Ю. О. Огренич, О. Г. Череп. Рига, Латвія : Baltija Publishing, 2025. 326 с. П. 2.2. С. 142–155.

13. Чеховська В., Огренич Ю. Реформування податкової системи України в умовах сьогодення: особливості, напрями. *Фінансові механізми забезпечення відновлення економіки України в сучасних умовах :* матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, м. Ірпінь, 22 лют. 2024 р. Ірпінь, 2024. С. 507–510. URL: https://dpu.edu.ua/vsi-novyny-kafedry-publichnykh-finansiv/na-kafedri-publichnykh-finansiv-vidbulasia-mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferentsiia-molodykh-vchenykh-finansovi-mekhanizmy-zabezpechennya-vidnovlennya-ekonomiky-ukrayiny-v-suchasnykh-umovakh.

14. Cherep A., Dashko I., Ohrenych Yu. Theoretical and methodological bases of formation of the concept of ensuring socio-economic security of enterprises in the context of digitalisation of business processes. *Baltic Journal of Economic Studies.* Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2024. Vol. 10, No. 1. P. 237–246.

15. Ohrenych Yu. O., Kairachka N. V. The impact of taxes on the financial and economic activities of enterprises in Ukraine: assessment and directions for optimizing the tax burden. *Financial Strategies of Innovative Economic Development: Proceedings Scientific Publications (Фінансові стратегії*

інноваційного розвитку економіки: Збірник наукових праць). Zaporizhzhia : Publishing House “Helvetica”, 2024. Issue 1 (61). P. 47–54.

16. Ohrenych Yu. O., Krasnoshchok Ya. V. Impact of offshore zones on tax planning of enterprises: types, features, measures to counteract tax evasion. *Financial Strategies of Innovative Economic Development: Proceedings Scientific Publications (Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки: Збірник наукових праць)*. Zaporizhzhia : Publishing House “Helvetica”, 2023. Issue 2 (58). P. 80–89.

17. Ohrenych Yu. O., Krasnoshchok Ya. V. Peculiarities of the tax system functioning and the role of tax authorities: domestic and international experience, reform areas. *Financial Strategies of Innovative Economic Development: Proceedings Scientific Publications (Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки: Збірник наукових праць)*. Zaporizhzhia : Publishing House «Helvetica», 2025. Issue 1 (65). P. 70–77.

18. Ohrenych Yu. O., Pronoza N. O. The impact of the taxation system on the financial stabilityof enterprises in the context of digitalization of the economy. *Financial Strategies of Innovative Economic Development: Proceedings Scientific Publications (Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки: Збірник наукових праць)*. Zaporizhzhia : Publishing House «Helvetica», 2025. Issue 2 (66). P. 9–16.

19. Taxation in the digital economy : new models in Asia and the Pacific / edited by N. Hendriyetty, C. Evans, C. J. Kim [et al.]. London : Routledge, 2023. 327 p.

20. Taxation, International Cooperation and the 2030 Sustainable Development Agenda / edited by I. J. Mosquera Valderrama, D. Lesage, W. Lips. Cham : Springer, 2021. 225 p.

21. The power to tax in Europe / edited by J. Lindholm, A. Hultqvist. Oxford : Hart Publishing, 2023. 280 p. (Swedish Studies in European Law; vol. 14).

Інформаційні ресурси

1. Діяльність. Плани та звіти роботи. Державна митна служба України. URL: https://customs.gov.ua/plani-ta-zviti-roboti.

2. Діяльність. Показники роботи. Державна податкова служба України. URL: https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/.

3. Діяльність. Результати діяльності. Державна податкова служба України. URL: https://tax.gov.ua/diyalnist-/rezalt/.

4. Діяльність. Статистика та реєстри. Державна митна служба України. URL: https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri.

5. Діяльність/Бюджетна політика/Бюджет/Державний бюджет/Бюджет 2026 року. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2026-844.

6. Законодавство. Верховна Рада України. URL: https://www.rada.gov.ua/.

7. Основні показники. Держстат. URL: https://stat.gov.ua/uk.

8. Плани та звіти. Міністерство економіки, дозвілля та сільського господарства України. URL: https://me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=019ec0d3-3e57-4308-bb15-7de348ce8016&tag=PlaniTaZviti.

9. Податкова політика. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/tax-policy.

10. Річні звіти. Рахункова палата України. URL: https://rp.gov.ua/Activity/Reports/.

11. International Statistical Institute (ISI). URL: https://www.isi-web.org/.

12. Topics. Tax policy. Organisation for Economic Co-operation and Development (OESD). URL: https://www.oecd.org/en/topics/tax-policy.html.

Законодавчі та нормативні документи

1. Деякі питання електронного адміністрування податку на додану вартість : постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 р. № 569-2014-п. Дата оновлення: 27.06.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2014-%D0%BF#Text.

2. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2019 р. № 227. Дата оновлення: 01.01.2026. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text.

3. Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб’єктів господарювання, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження : Закон України від 17.02.2000 р. № 1457-III. Дата оновлення: 25.06.2016. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1457-14.

4. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об’єднань юридичних

осіб : Закон України від 09.01.2025 р. № 4196-IX. Дата оновлення: 12.12.2025. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text.

5. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.

6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. №2341-III. Дата оновлення: 17.07.2025. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#top.

7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 01.01.2026. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

8. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. №4495-VI. Дата оновлення: 04.01.2026. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text.

9. Про Митний тариф України : Закон України від 19.10.2022 р. №2697-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text.

ДЛЯ НОТАТОК

Навчально-методичне видання
(*українською мовою*)

Огренич Юлія Олександрівна

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит»

Рецензент *Валентина Гельман*

Відповідальний за випуск *Алла Череп*

Коректор *Юлія Огренич*